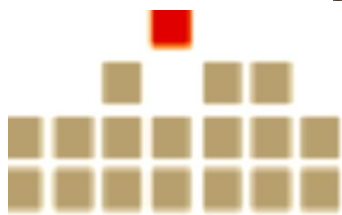

Østfoldslekt

Digitalt medlemsblad nr. 1-2026

SLEKT OG DATA
ØSTFOLD

INNHold

3. Lederspaltten, ved Henning Pytterud
4. Referat fra Slektforskerdagen 2025, av Margaret H. Strand
7. Slektsgransking i Tyskland: referat fra foredrag av Claudia Stock i Askim
12. En utfattig familie fra Skee i Bohuslän, og deres etterkommere, av Anne Marie Sandhaug
19. Datahjørnet, av Henning Pytterud
21. Guide til slektforskning i Sverige, av Petter Lilleby
23. Fra kilde til fortelling, av Heidi Eljarbø
28. Svenska tidningar, av Margaret H. Strand
30. Tips til bruk av DNA i slektforskning, av Jan Hallangen
31. Tips for slektsgranskere, ved Margaret H. Strand
36. Årets tema – Innvandring fra Sverige: bidrag ønskes!

Bildet på forsiden:

Fattig svensk immigrant til Østfold på 1800-tallet, bilde skapt ved AI (Chat GPT)

Aktivitetskalender

Mandag 26. jan. kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukergruppe.

Lørdag 31. jan. kl. 11.00 i Bøndernes Hus, Råde. Medlemsmøte: Petter Lilleby om svenske kilder.

Mandag 2. feb., onsdag 4. feb. og mandag 9. feb. kl. 18.30: Kurs i slektsgransking i Randulfstua, Askim. Kurset er fulltegnet.

Tirs.10. feb. 18.00 i Lionshuset, Skjeberg. DNA brukergruppe.

Mandag 23. feb. kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukergruppe.

Lørdag 7. mars i Bøndernes hus, Råde: Årsmøte med foredrag: På sporet av barfotjentene, av Tone Holte.

Tirsdag 10. mars kl. 18.00 i Lionshuset, Skjeberg. DNA brukergruppe.

Torsdag 12. mars kl. 18.30 i Randulfstua i Askim. Medlemsmøte: Petter Lilleby om svenske kilder.

Mandag 23. mars kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukergruppe.

Tirsdag 14. april kl. 18.00 i Lionshuset, Skjeberg: DNA brukergruppe.

Lørdag 18. april kl.11.00 i Bøndernes Hus, Råde: Medlemsmøte.

Torsdag 23. april kl. 18.30 i Randulfstua, Askim: Medlemsmøte.

Mandag 27 april kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukergruppe.

Torsdag 21. mai kl. 18.30 i Randulfstua, Askim: Medlemsmøte

Lørdag 6. juni kl.11.00 i Bøndernes Hus i Råde: Medlemsmøte.

Kjære medlemmer!

Godt nytt år!

Et nytt år har lett for å ligne mye på det forrige. Det er både gode og dårlige sider ved det. Fjoråret var dedikert til utvandrerjubileet. Vi markerte det med slektsforskerdagen sammen med Oslo og Akershus. På det nye året skal vi se på hva vi møter i nabolandet.

På tampen av året fikk vi ønske om å opprette en egen brukergruppe for DNA. DNA kan være komplisert og det er trolig mange som har tatt en test, men som ikke vet hvordan de kan tolke resultatet. Første møte i den gruppen er allerede avholdt når dette leses. Vi har også en Legacy-gruppe med møter en gang i måneden.

En DNA gruppe må klare seg «på egen hånd» uten noen ekspert slik Legacygruppen gjør. Deltagerne forutsettes å lære av hverandre. Det er en forutsetning for at gruppene kan leve. Styret vil ikke kunne bistå med DNA-ekspertise, men kan bidra med lokaler og det praktiske.

Jeg vil utfordre medlemmene til å bidra med artikler til medlemsbladet eller innlegg på medlemsmøtene. Det er sikkert mange som har skrevet bok og kan fortelle om erfaringene med det. Eller løst en gammel gåte på overaskende vis. Vi har samme hobby og egne erfaringer er nyttige for flere.

Men det viktigste er gode ønsker for det nye året.

Henning Pytterud

Slektsforskerdagen 2025

Reportasje ved Margaret H. Strand

Slektsforskerdagen 2025 ble holdt lørdag den 25. oktober mange steder rundt om i landet. For andre gang deltok Slekt og Data Østfold på Riksarkivet i Oslo sammen med Slekt og Data Oslo/Akershus. Temaet for dagen var «Farvel Norge», for å markere 200-års jubileet for den første organiserte utvandringen fra Norge.

Foredrag

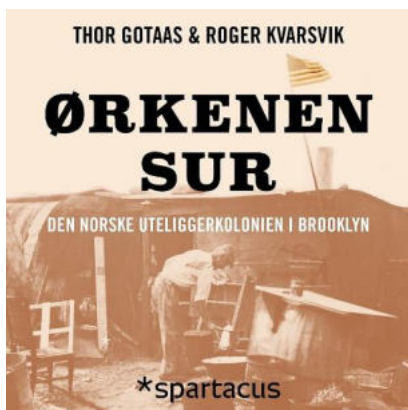

Som vanlig, var det fullstappet sal til foredragene.

Det ble holdt 3 foredrag, av henholdsvis historiker Christin Emilsen («til Amerika på fattigvesenets regning»), journalist og forfatter Gøril Grov Sørdal («Drømmen om Amerika») og forfatter Thor Gotaas («Ørkenen Sur»). Wikipedia forteller følgende:

«Ørkenen Sur, også skrevet Ørkenen Suhr, var et tilholdssted for arbeidsløse og bostedsløse nordmenn, for det meste sjømenn uten hyre i USA på 1920-tallet.

Ørkenen Sur lå på en søppelfylling på en jernbaneløstomt i havneområdet red Hook i Brooklyn.»

Kurs

Undertegnede holdt minikurs i hvordan oppspore emigranter, og det var et populært tema, spesielt i forbindelse med utvandrerjubileet.

Utstillere

De fleste aktørene som deltok med stander var de samme som på fjorårets Slektsforskerdag. I tillegg hadde Slekt og Data Østfold sin egen stand, betjent av leder Henning Pytterud og Anne Marie Sandhaug.

Anne Marie Sandhaug og Tor Henning Pytterud fra Slekt og Data Østfold.

Her kunne man få hjelp med slekt fra Østfold og det digitale medlemsbladet «Østfoldslekt» var trykt opp i papirutgave til utdeling på Slektsforskerdagen.

Et annet innslag fra Østfold var ArkivØst, her representert ved Karen-Marie Stokke. Arkivet har materiale fra eierkommuner i Østfold og Akershus, samt Østfold Fylkeskommune.

Claudia Stock, som holdt en meget god presentasjon om slektsgransking i Tyskland hos Slekt og Data Østfold i Askim to dager tidligere, (se referatet på side 7) var til stede for å hjelpe besøkende med tyske aner.

Claudia Stock (bak), en trivelig og dyktig slektsgransker fra Tyskland, hjalp en besøkende.

Kai-Samuel Vigardt, fra styret i Slekt og Data Østfold, var til stede for å hjelpe besøkende med spørsmål om romani-røtter.

Bildekavalkade

Noen glimt fra Slektsforskerdagen:

Foredragsholder Christin Emilsen, sammen med leder i Slekt og Data Oslo/Akershus, Sigbjørn A. Elvebakken.

Slekt og Data Oslo/Akershus var godt representert, med flere oppgaver. Disse damene over ønsket velkommen og delte ut messeutgaven av deres tidsskrift, Disputten.

De digitale medlemsbladene til Oslo/Akershus, Hedmark, Vestfold og hovedbladet Slekt og Data, kan leses/nedlastes som PDF-filer fra lagets nettside.

DIS-Väst, fra vårt naboland, var på plass for å gi gode råd til besøkende med svenske aner.

FamilySearch har stadig nye ressurser å tilby – gratis!

Oslo Byarkiv var også representert, så vel som flere historielag fra Oslo-området.

Slektsgransking i Tyskland

Referat ved Margaret H. Strand

Claudia Stock, som vi nevnte deltok på Slektsforskerdagen, underviste oss i Askim den 23. oktober om slektsgransking i Tyskland. Det var en interessant og grundig presentasjon, holdt på engelsk, men dessverre var det som kom frem at slektsgransking i Tyskland er meget komplisert, grunnet historiske årsaker. Det var også synd at så få medlemmer fra Østfold var møtt opp den kvelden.

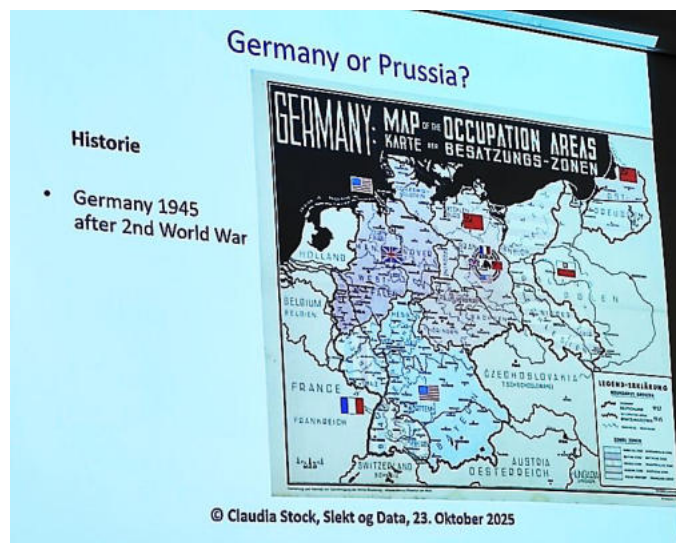

Leder Henning Pytterud introduserer Claudia Stock.

Jeg har ikke erfaring med tysk slektsgransking, men skal forsøke å gjengi kort noen av hovedpunktene hun kom med.

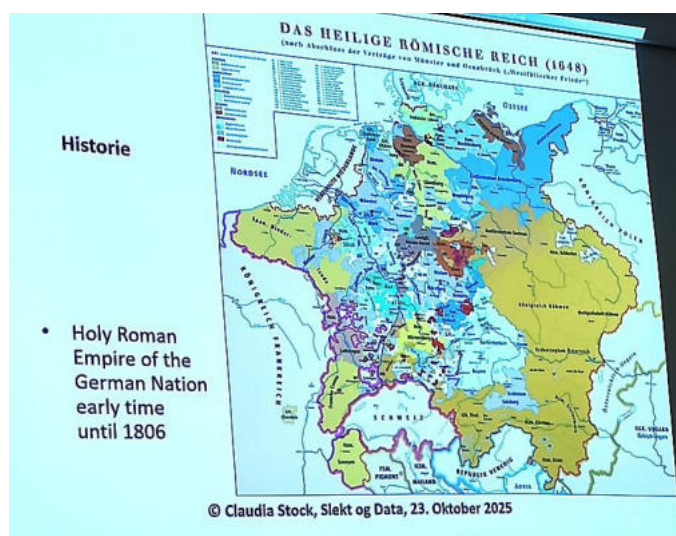
Historisk bakgrunn

Tyskland, som vi kjenner den i dag, har ikke eksistert lenge. Fra 1990 er landet en republikk sammenslått av 16 delstater, hvorav 5 tilhørte det tidligere Øst-Tyskland. Tyskland ble delt mellom de allierte (Storbritannia, USA, Russland og Frankrike) etter krigen, og i 1949 ble de 3 områdene kontrollert av vestlige makter forenet til Vest-Tyskland (FRG), mens Øst-Tyskland (GDR) ble en kommunistisk stat.

Tyskland eller Preussen?
Fra Claudia Stocks presentasjon.

Men landets historie var komplisert lenge før krigen. Før nazistene kom til makten, var landet sammensatt av stater dannet fra tidligere små kongedømmer og hertugdømmer. Preussen var den ledende staten fra 1871 frem til slutten av 1. verdenskrig, og deler av det som den gang var Preussen tilhører nå Polen, Russland og Tsjekkia. Weimarrepublikken var et uoffisielt navn på Tyskland i mellomkrigsperioden, frem til Adolf Hitler tok makten i 1933.

Det tysk-romerske riket

Før Napoleonskrigen, var de mange fyrstedømmer forenet under det tysk-romerske riket, styrt av keisere, mange av disse var fra Habsburg-ætten.

På grunn av at grenser og styreformene har til de grader forandret seg gjennom århundrene, har dette virket inn på føring av historiske kilder og arkivsystemet.

Strengt klausuler gjør det ofte vanskelig å få innsyn i nødvendige dokumenter.

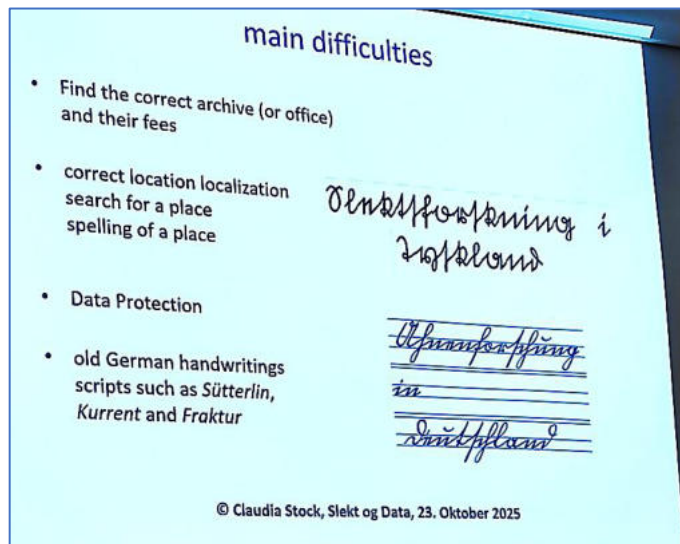

Claudia Stocks plakater, som hun hadde laget i anledning Slektsforskerdagen.

Utfordringer for slektsgranskere

Hovedproblemet for slektsgranskere i Tyskland er å finne de riktige arkivene eller offentlige kontorer. Og de fleste tjenestene er gebyrlagte.

Et annet problem er å finne riktig stedet for forefedrene kom fra. Hun viste eksempler på enkelte stedsnavn som finnes mange forskjellige steder rundt om i landet.

Et annet problem er gamle skriftstiler slik som Sütterlin, Fraktur og Kurrent, som er videreutviklinger av den eldre gotiske håndskriften.

Folketellinger

Dette er en annen utfordring man treffer på når man gir seg i kast med tyske kilder. Det er få folketellinger (Volkszählungen) tilgjengelige for slektsforskere. De som finnes dekker kun få områder.

Schleswig-Holstein, som lå under Danmark i en lang periode, var med i flere danske folketellinger opp til 1864. Tellinger for deler av området finner man i [Dansk Demografisk Database](#), Sydslesvig og Holsten; noen på den tyske nettsiden [AKVZ](#) (gratis, men man må registrere seg). *Ancestry* har noen tellinger fra Lübeck og Mecklenburg-Schwerin; *FamilySearch* fra Sachsen; og *MyHeritage* tre fra Mecklenburg-Schwerin.

Man bruker derfor borgerregistre, adresselister, skattelister og tilsvarende kilder som erstatninger.

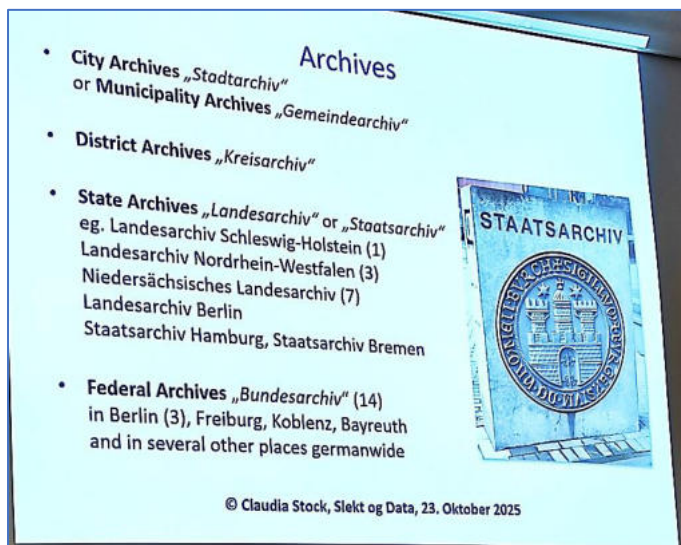
Arkivene

Arkivene i Tyskland er inndelt slik:

- Byarkiv: Stadtarchiv
- Kommunale arkiv: Gemeindearchiv
- Distriktsarkiv: Kreisarchiv
- Statsarkiv: Landesarchiv; Staatsarchiv
- Riksarkiv: Bundesarchiv

Tilgang til kilder i alle tyske arkiv er underlagt gebyrer, og det er betydelige variasjoner i pris. Man

vil måtte betale for søketiden de ansatte bruker, samt gebyrer for kopiering/skanning samt eventuell porto.

Arkivene

Man vil finne en oversikt over arkiv på denne nettsiden: [ARCHIVPORTAL-D.](https://www.archivportal-d.de)

Kirkebøker

Kirkebøker ble ført av flere kirkesamfunn, hovedsakelig lutherske og katolske. Disse befinner seg i kirkelige arkiv rundt om i landet, som dekker mindre eller større områder.

Det finnes to hovedkilder på nettet:

[ARCHION](https://www.archion.de) har hovedsakelig lutherske kirkebøker, de er skannet, men ikke transkribert. Det er gratis å søke, men tilgang til kildene krever abonnement, man kan abonnere for 1, 3 eller 12 måneder.

[MATICULA ONLINE](https://data.matricula-online.eu) har katolske kirkebøker fra flere land, blant dem Tyskland. Matricula er gratis. Kirkebøkene er ikke transkriberte. Sperrefrister for disse på nettet er:

Fødsler/dåp: 120 år

Vielser: 100 år

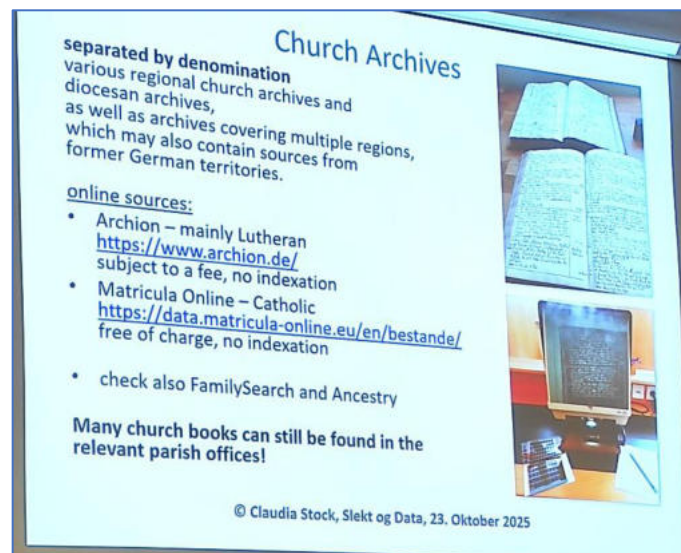
Dødsfall/begravede: 40 år

Innføringer etter 1876 er underlagt regelverket til distriktene de hører hjemme i.

Claudia Stock anbefalte også bruk av *FamilySearch* og *Ancestry*, som har en del databaser med tyske kirkebøker. Men jeg ser at også *MyHeritage* har et bra utvalg tyske databaser, hvorav flere med kirkebøker. Men selv om disse nettsidene har millioner av opptegnelser fra tyske kirkebøker, er de langt fra dekkende.

Kilder i andre land

På grunn av de historiske forandringene i landets grenser, vil mange tyske genealogiske dokumenter finnes i naboland slik som Polen, Russland, Tsjekia, Frankrike, Nederland og Danmark; men man finner også noen i norske arkiv og i USA.

De geistlige arkivene, og kirkebøker på nettet

Stedsnavn

Nettsiden [Meyers Gazetteer](https://www.meyersgazetteer.de) ble anbefalt for å finne stedsnavn. Den har også historiske kart.

Foreningen [Verein für Computergenealogie](https://www.vfcm.de) har blant sine ressurser en side med historiske stedsnavn, [Das Geschichtliche Orts-Verzeichnis](https://www.vfcm.de/geschichtliche-orts-verzeichnis).

[Kartenmeister](https://www.kartenmeister.de) har en oversikt over tidligere tyske landsbygder som nå befinner seg i Polen eller Russland.

Offentlige registre

Det ble påbudt med offentlig registrering av fødsler, vielser og dødsfall i det tyske riket fra 1. januar 1876, og disse utgjør hovedkilden for slektsgranskere. Det finnes i tillegg noen registre fra før 1876 fra enkelte regioner, blant dem Rheinland, Westfalen, Hamburg, Bremen og Lübeck; samt familieopptegnelser i Württemberg kompilert fra innføringer i kirkebøker.

Offentlige registre over fødsler, vielser og dødsfall i arkivene har følgende klausuler:

Fødsler: 110 år

Vielser: 80 år

Dødsfall: 30 år

De er tilgjengelige fra lokale kontorer (Standes-ämter) eller statsarkiv (Staatsarchive). Kun personer som er direkte etterkommere eller med lovens fullmakt kan be om innsyn i senere dokumenter, og ID er påbudt.

Period / Region	Type of Registers	Authority (at the time)	Where they are kept today	Notes for Research
1798–1814 Left Bank of the Rhine (Rhineland; e.g. Koblenz, Cologne, Trier)	Civil status registers (état civil): births, marriages, deaths	Mayors' offices / Mairies (French administration)	Municipal and city archives, State Archives of North Rhine-Westphalia (branch Rhineland)	first modern civil registers in Germany; starting in 1798; often well preserved
1808–1814 Westphalia & Northwestern Germany (e.g. Münster, Osnabrück, Bremen)	Civil status registers (French model)	French municipal administrations in the Départements	City archives, some State Archives (NRW, Lower Saxony, Bremen)	transmission varies; church books remain essential complementary sources.

© Claudia Stock, Slekt og Data, 23. Oktober 2025

Oversikter over registre fra før 1876, fra Claudia Stocks presentasjon.

Period / Region	Type of Registers	Authority (at the time)	Where they are kept today	Notes for Research
1811–1815 Hamburg	„Mairie“ (civil status registers)	Mairies under French rule	State Archive Hamburg (Staatsarchiv Hamburg)	particularly complete; key source for the Napoleonic period.
1870–1875 certain German states (e.g. Baden from 1870, Prussia from 01 Oct 1874)	early civil registry office registers	local civil registry offices	Municipal or State Archives (depending on federal state)	starting dates differ by state; important to check local laws
from 1 Jan 1876 German Empire (nationwide) until today	„Standesamtsregister“	Civil registry offices (Standesämter)	different archives and civil registry offices	depending on data protection periods

© Claudia Stock, Slekt og Data, 23. Oktober 2025

Hovedkildene for genealogiske opplysninger er derfor kirkebøker frem til 1875, og offentlige registre over fødsler, velser og dødsfall fra 1876 og frem til gjeldende klausuler sperrer innsyn. Før 1876, er det i tillegg de registrene vi har nevnt, men kun for enkelte områder.

Andre kilder

Det finnes andre kilder slik som borgerregistre (Bürgerbücher), adressebøker, folketellinger, lister

over skattebetalere, panteregistre, skifter og testamenter, rettslige dokumenter mm. Det varierer fra arkiv til arkiv hva som er tilgjengelig for publikum, så man bør spørre et arkiv i området man er interessert i.

Bundesarchiv

Bundesarchiv, som tilsvaret Riksarkivet, er hovedarkivet for statlige kilder frem til 1945. Den har bl.a. militære kilder fra naziperioden. Man finner flere opplysninger på deres nettside (på tysk eller engelsk, man kan bruke browserens oversettelsesfunksjon for å få sidene på norsk):

<https://www.bundesarchiv.de/en/research-our-records> og om kildene:

<https://www.bundesarchiv.de/en/research-our-records/research-archive-material/research-on-persons-and-ancestors/#c61942>

Online kilder:

Vi ble fortalt om en del ressurser som er tilgjengelige via [CompGen](#), Tysklands største forening for slektsforskning. (De har også en Facebook-side: www.facebook.com/CompGen.)

- [GENWIKI](#)
Opplysninger om slektsforskning i tysktalende land
- [GOV](#)
Historiske stedsnavn
- [Adressebøker](#) (historiske)
- [OFB](#)
Online slektsbøker
- [GEDBAS](#)
Slektsdatabase
- [GRABSTEIN-PROJEKT](#)
Gravsteiner

Andre tyske gravsteiner kan man finne på [BillionGraves](#) eller [FindaGrave](#) (det siste er gratis).

[Ancestry](#), [FamilySearch](#) og [MyHeritage](#) har alle mange tyske kilder, og treff kan man også finne gjennom søkeportalen [GlobalGenSearch](#):

<https://ggs.spdns.eu/index.php>

In addition to the digital options already mentioned, there are various online databases, e.g. from **CompGen – Verein für Computergenealogie e.V.**, Association for Computer Genealogy

online research

- GenWiki – general information about Genealogy
<https://wiki.genealogy.net>
- GOV – The Historic Geo Information System
<https://gov.genealogy.net>
- Project Historical Address Books
<https://adressbuecher.genealogy.net/>
- OFB – „Ortsfamilienbücher“ – local heritage books
<https://ofb.genealogy.net>
- Gedbas – „Genealogische Datenbasis“ – several family trees
<https://gedbas.genealogy.net>
- „Grabstein-Projekt“ - Gravestones
<https://grabsteine.genealogy.net>

© Claudia Stock, Slekt og Data, 23. Oktober 2025

Avissamlinger på nettet

- [Tysk avisportal](#)
Historiske aviser i perioden 1609-1994
- [Europeana aviser](#)
Europeiske aviser i perioden 1618-1980-tallet
- [Zefys](#)
Aviser fra Berlin Statsbibliotek
- [Zeitungportal NRW](#)
Aviser fra Nordrhein-Westfalen 1800-1945
- [Sachsen-Digital](#)
Historiske aviser fra Sachsen fra 1800- og 1900-tallet
- [Hamburger Zeitungen Digital](#)
Avisamlingen til Universitetet i Hamburg

Genealogiske foreninger

Følgende nettsider har lister over slekts-historiske foreninger og interessegrupper:

- [Portal Vereine und Interessensgruppen](#)
Oversikt over foreninger i Tyskland
- [Genealogische und heraldische Vereine](#)
Kart over foreninger i Nord-Tyskland

➤ [Genealogische und heraldische Vereine](#)

Liste over foreninger i Nord-Tyskland

Litt om Claudia Stock

Claudia er tidligere reiselivsleder som utdannet seg til slektsforsker i 2013, og har fortsatt å videreutdanne seg. Hun har reist mye, inkludert i de skandinaviske land. Hun bor litt sør for Hamburg.

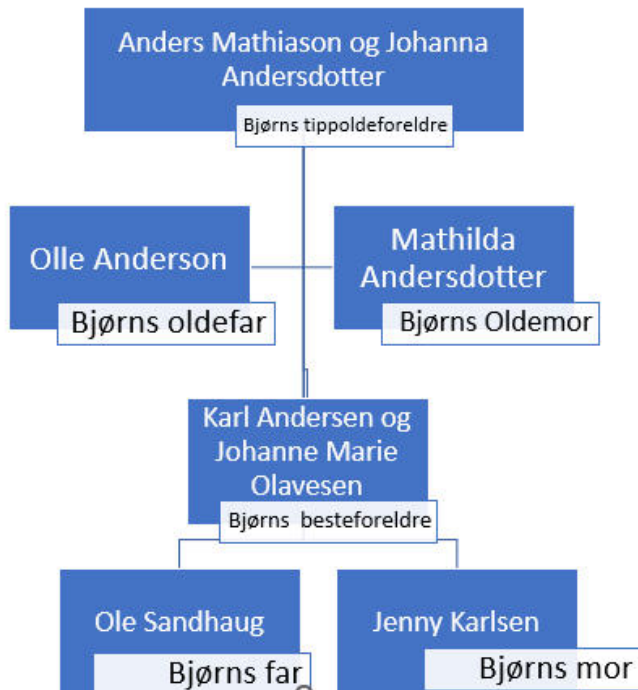
Claudias hjemmeside: Genealogie «Unsere Ahnen» <https://www.unsereahnen.de/>

Noen opplysninger på norsk på hennes hjemmeside, i anledning Slektsforskerdagen 2025:
<https://www.unsereahnen.de/slektsforskerdag-gen-oslo-2025>

En utfattig familie fra Skee i Bohuslän, og deres skjebne

av Anne Marie Sandhaug

Jeg lar historien om denne familien begynne med Bjørn Sandhaugs tippoldefar, Anders Mathiasson.

Den 9. mai 1840 ble det lyst til ekteskap for «drenge til trægård, torparen og ungkarl Anders Mathiasson på Østra Foss under Blomsholm, og pigan Johanna Andersdotter på Blomsholm». Knappe fem måneder senere giftet de i Skee kyrka.

Skee kyrka. Foto: Svenska kyrkan.
Kirken er fra 1100-tallet, og ble bygget av granitt.
Den ble utvidet på slutten av 1700-tallet.

Dette høres så romantisk og fint ut i mine ører og øyne når jeg leser det, og kanskje det var det også. Blomsholm er et vakkert navn, og jeg ser for meg flotte hus og store hager.

Men disse to – *drängen* og *pigan* – tilhørte ikke de i samfunnet som kunne nyte blomster, trær og hager. De måtte nok jobbe fra morgen til kveld på Blomsholm. De var tjenestefolk.

Blomsholm var et såkalt «säteri», som tilhørte Hans Majestet Konungen. Det kan sammenlignes med en norsk herregård.

Blomsholm ligger i Bohuslän, nord for Strømstad, og vi finner det lett fra E6. Der finner man mange fornminner: steinsettinger, steinskip, utallige helleristninger osv.

Her i *Strømstads tidning* kan man lese mer om Blomsholm:

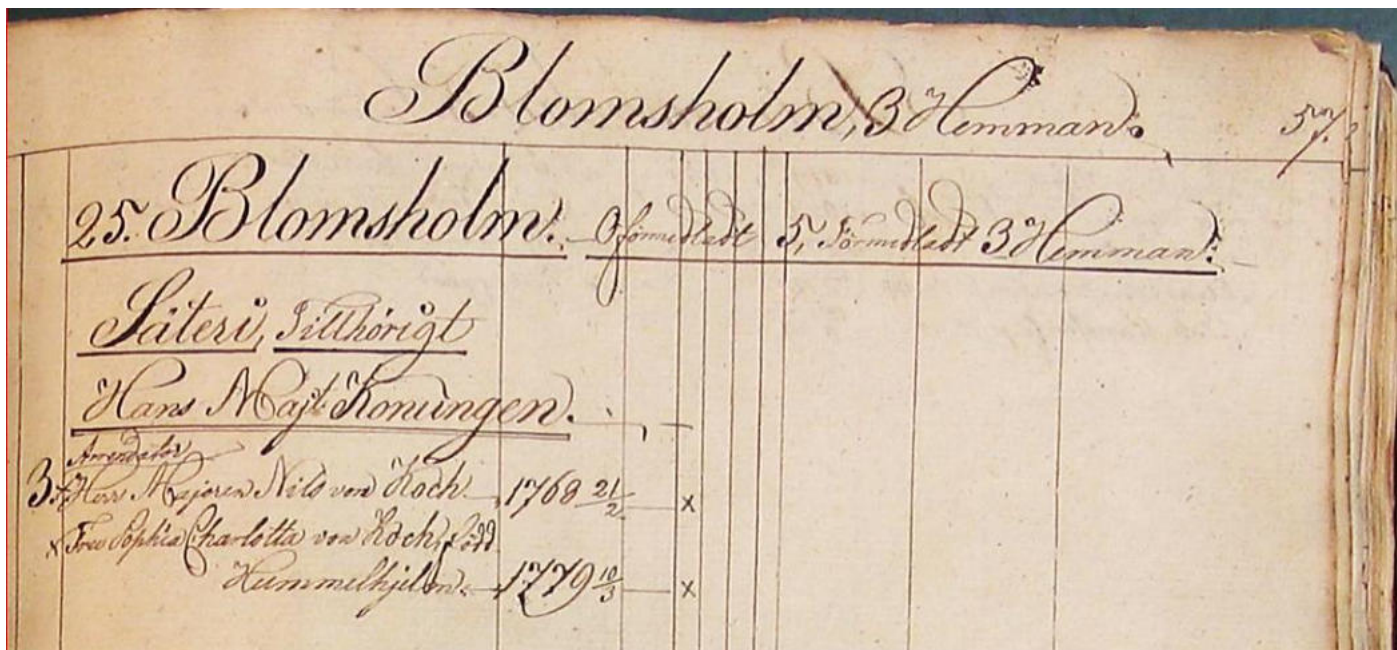
<https://www.stromstadstidning.se/nyheter/historien-om-blomsholms-gamla-sateri.32399b18-2721-4d70-aeb5-f8eedf18799>

Her er en artikkel om Blomsholm i Sarpsborg Arbeiderblad den 12. sept. 1981. Norsk bonde eier Blomsholm. Litt av historien står der også, pluss bilde av hovedbygningen.

<https://www.nb.no/items/95bf1818b95388f9676bdb84dc818418?page=5&searchText=blomsholm>

Herregården Blomsholm hadde mange ansatte, dvs. tjenere, tjenestejenter og -gutter, *drängar* og *pigor*, som de ble kalt i Sverige.

Herregården er den største gården i Bohuslän, og det var nok ganske sikkert enorme jordveier som skulle dyrkes og høstes. Til dette trengtes det en stor arbeidsstokk, som i store trekk besto av de folkene som bodde på torpene i nærheten.

Husforhørslengden for Blomsholm

Skee (O) A1:6 (1835-1845) Bild 39 / sid 57 (AID: v485.b39.s57, NAD: SE/GLA/13475)

Her er torpene under Blomsholm, utfra husforhørslengdene, den gang vår mann Anders Mathisson levde der:

Disse er hentet fra husforhørslengde A1-6 1835-1845:

Torpet Wästra Foss

Torpet Östra Foss

Stampen

Torpet Norr Skogen

Torpet Store Skogen

Torpet Lille Skogen

Torpet Børge-Skogen

Torpet Johnsbo

Torpet Färingön

Torpet Äggdahlen

Torpet Kåhrød

Backstugan Kåhrød

Torpet Grinden eller Björnhuset

Torpet Wermeland

Torpet Wästra Wärfve

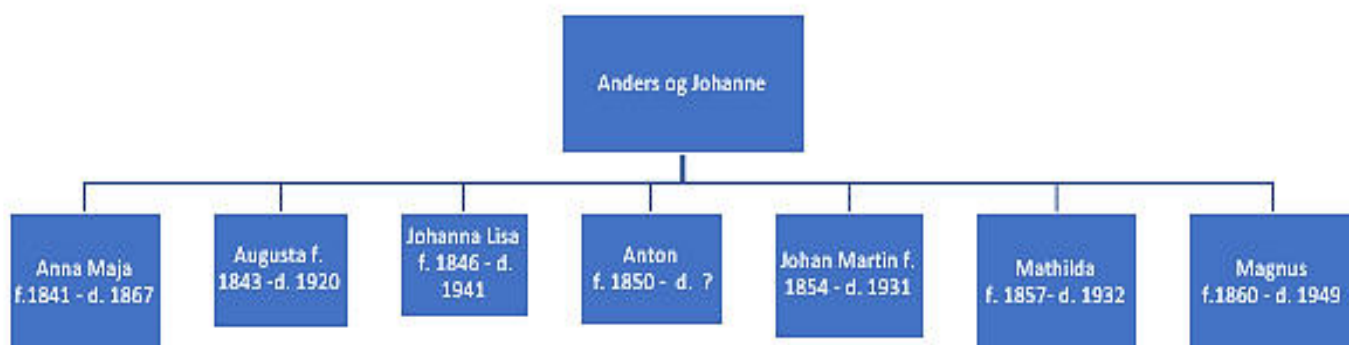
Torpet Östra Wärfve

Torpet Bäckén

Til sammen 18 torp.

Neste husforhørslengd viser i tillegg: Stensdalen – det kan være en av de andre torpene som har byttet navn, eller et nytt et.

Her er oversikt over barna til Anders og Johanne, ektefeller er ikke tatt med i grafikken:

Etter at Anders Mathisson og Johanna Andersdotter giftet seg i 1840 i Skee kyrka, bosatte de seg på torpet Knappedalen under Såge Valen i Skee. Her fødtes deres første barn, Anna Maria (Anna Maja) 17. mars 1841. Dette var faktisk torpet der Anders selv var født.

Etter kort tid flyttet de til Johannas foreldre, Anders Larsson Fält og Oleana Jonasdatter, som bodde på torpet Johnsbo under Blomsholm.

Herfra flyttet de i 1843, til torpet Östra Värfet under Blomsholm, og her ble datteren Augusta født 30. november 1843.

Mellom 1845 og 1850 bodde de igjen i Knappedalen, Walex Såge, og her fødtes datteren Johanna Lisa den 30. november 1846.

I 1849 flyttet familien til Hogen under Öfra Långeskog (eller omvendt).

Nå har de fire barn, den 4. heter Anton og ble født 21. januar 1850 på Hogen. Anders er nå ikke *torpare* lenger, men *inhyses*, dvs. at han og familien leier et sted å bo, kanskje bare ett eneste rom for hele familien. Han har da måttet gå fra torpet sitt, kanskje han ikke klarte å innløse arbeidsplikten sin, f.eks. pga. sykdom. Dersom man ikke overholdt kontrakten med bonden, da ble man kastet ut og måtte finne seg et annet sted å bo.

I 1854, da sønnen Johan Martin ble født, bodde familien i Kaseliden under Mørckebacka, og Anders var da *backstugu*-beboer, dvs. at han har kommet enda lenger ned mot fattiggrensen. En *backstuga* er ofte et rom/stue som er gravd ut i en skråning, og foret sikkert med treverk eller mur eller hva man hadde til rådighet, ofte bestående kun av ett rom.

Nå fant jeg ikke familien igjen før mellom 1861 og 1866, da hadde det skjedd endringer.

Datteren Augusta bodde ikke sammen med familien lenger, ei heller Johanna Lisa og Anton. De to sistnevnte hadde flyttet til Strømstad. Anders og Johanna har fått en datter til, **Mathilda**, f. 2. august 1857 i Kaseliden i Mörckebacka, og en sønn Magnus som ble født under Åserød stora 13. mars 1860.

Det betyr at etter 1857 har familien flyttet fra Kaseliden til en plass under Åserød stora. Torpet heter Højentorp, men familien bor fortsatt i en *backstuga*.

Og det har kommet barnebarn til verden:

Datteren Anna Maria har fått to såkalte *oäkta* barn: Carl Anton f. 1860 og August f. 1864, og i 1867 får hun sitte tredje barn, også dette *oäkta*: Alma Josefine f. 1. januar 1869.

Men så, i 1867, skjedde det forferdelige: familiefaren selv, Anders, tok sitt eget liv ved å henge seg. Han orket kanskje ikke mere fattigdom, dårlige boforhold, at familien økte og økte; det hele var nok ganske så håpløst for ham. I kirkeboka har presten skrevet «*Sjelfmord genom hängning*». Ingen begravellesdato er oppgitt, og det kan muligens bety at han ble begravet utenfor kirkegården, i det stille, slik som det var vanlig for personer som hadde tatt sitt eget liv.

Igjen satt enken Johanna Andersdotter med både voksne barn og små barn, pluss barnebarn. Datteren Augusta har flyttet hjem igjen, og hun hadde med seg sin sønn Adolf Fredrik f. 18. juli 1867. Han ble født mens moren Augusta var i tjeneste på torpet i Warp.

Presten har flere ganger i husforhørslengdene skrevet at familien er «*utfattig*», «*bor i fattiga kår*». Hvor lenge kunne de klare å leve som de gjorde, i sånne fattige kår.

Johanna Lisa var fremdeles i Strømstad, og Anton hadde tatt seg en tur til Norge, for kanskje å skaffe seg en jobb der.

Men nå ville i hvert fall noen i familien forsøke å få til et bedre liv.

Enken Johanna Andersdotter, f. 1817, har nå flyttet til Fredrikstad i Norge, flytteattesten er datert 21. april 1878, att. nr. 22. Hun drar sammen med datteren Anna Maria. Anna Maria kommer imidlertid tilbake til Højentorp, og flytter ikke til Fredrikstad før 18. november 1881, og da drar hun sammen med sin datter Alma Josefine.

På den neste husforhørslengden, 1886-1890, er det kun Anne Marias sønn Carl Anton Carlsson som er tilbake på Højentorp under Store Åserød. Han var sjømann. Absolutt alle andre har flyttet eller er døde.

Faktum er at av Anders Mathissons og Johanna Andersdatters 7 barn, flyttet 6 til Fredrikstad i Norge, og Anton, som var sjømann, fant seg en kone i England, og ble boende der. Det var ikke liv laga for denne familien i verken vakre Blomsholm eller andre steder i Skee.

Jeg får virkelig håpe at livet viste seg fra en bedre side for dem alle sammen i Fredrikstad.

Familien i Norge

Nå skal jeg se nærmere på dem og hvordan det gikk med dem, jeg begynner med barna til Anders Mathisson og Johanna Andersdotter:

Barn nr. 1: Anna Maria

Anna Maria giftet seg i 1882 i Østre Fredrikstad kirke, med Johan Alfred Olsson, også han fra Sverige. I 1884 fikk de sønnen Hilmer Marentius Johansen.

I 1885 bodde Anna Maria på Elverhøy, sammen med sin sønn August Samuelsen som jobber på teglverk, antagelig på *Elverhøi teglverk*. De to andre barna, Hilmer Marentius og Alma Josefine bodde også der. Det bemerkes at «Manden har utvandret»,

Elverhøi ligger på grensa mellom tidligere Borge og Fredrikstad kommune, i nærheten av Sorgenfri, og i nærheten av Petrikirken.

Anna Marias ektemann må ha kommet ganske raskt tilbake fra Amerika, fordi i 1886 emigrerer hele familien. Presten for Østre Fredrikstad har ført inn i kirkeboka at de flytter til Amerika med attest datert 19. september 1886.

Men her er det noe som ikke stemmer. Ektemannen Johan Alfred, som presten har ført opp i utflyttingslista sammen med resten av familien, finnes ikke i Emigrantregisteret i Digitalarkivet.

Her kan man bare spekulere på hva som har hendt, og i hvilken rekkefølge. Anna Maria kom i hvert fall hjem fra Amerika uten sin ektemann.

Hvordan oppholdet for familien ble i Amerika, er ikke godt å vite noe om. Kanskje det ikke ble så bra som de hadde håpet på? Anna Maria og barna ble værende der i seks år, men i 1892 flyttet de hjem til Norge og Fredrikstad igjen, og bosatte seg i Voldgata i Gamlebyen. Ektemannen sier soga intet mer om. Det er mulig at han ble igjen i Amerika resten av sitt liv.

Alle familiemedlemmene måtte bidra til å få et bedre liv. Anna Maria hadde, ved folketellingen i 1900, jobb som *vaskerkone i private huse*, og datteren Alma Josefine stelte huset. Sønnen Hilmer var *Færgegut i Fr.stad Færgestad*, og i tillegg har de en pleiesønn som forsørges av fattigvesenet. Familien bodde fortsatt i Voldgt. 9 i Gamlebyen.

Anna Maria Andersdatter døde i Fredrikstad 9. juni 1925, og er sannsynligvis begravet på Østre Fredrikstad gravlund.

Barn nr. 2: Augusta

Augusta ble født 30. november 1843 på torpet Warve under Blomsholm.

Etter å ha vært tjenestejente litt her og der på forskjellige gårder, flyttet hun hjem til foreldrene i *backstugan* i Höjentorp i 1867, noen måneder etter at faren døde. Hun hadde med seg sin tre måneder gamle sønn, Adolf Fredrik, f. 18. juli 1867. Han ble født på torpet Warp, og hans far var Anders Jakobson. Foreldrene var ikke gift.

I 1880 var det Augustas tur til å flytte til Østfold. I folketellingen for Fredrikstad året 1885 bodde hun i Kasernegaten, sammen med sin mor Johanna og sin søster Johanne. Begge søstrene hadde fått hvert sitt barn. Augusta sin datter var Marie Hansen f. 1881. Men hvor har det blitt av hennes sønn Adolf Fredrik? Har hun reist fra ham i Skee? Satt ham bort? Er han død?

Hun har nok reist fra ham, ja, av en eller annen grunn. Kanskje han ikke ville være med. I 1884 er han dreng på torpet eller gården Elsängen i Skee. Jeg mister ham litt av syne her.

Augustas datter, Marie, ble født 7. oktober 1881 i Gamlebyen. Hennes far var ungar og sjømann Hans Otto Johansen, og foreldrene giftet seg ikke med hverandre.

Marie giftet seg, bosatte seg i Borge og fikk mange barn. Hun døde i 1954, og ble gravlagt med mann og to barn på Borge gravlund.

Ved folketellingen i 1910 for Fredrikstad, bodde Augusta hos sin datter, hun står oppført som svigermor, og hun er enke. Jeg tror ikke hun giftet seg noen gang, så det er nok feil at hun er enke. Men alle regner vel med at en gammel kone er enke, kanskje?

I 1920 døde Augusta av alderdom. Hun er nok begravet på Østre Fredrikstad gravlund.

Barn nr. 3: Johanne Lisa

Johanne Lisa ble født 30. november 1846 på torpet Såge Valex i Skee sokn.

Etter å ha vært i tjeneste forskjellige steder i Skee og Strømstad, flyttet hun til Berg i Østfold i 1868. Hun bodde da i Gibberød i Skee og var fortsatt ugift i en alder av 22 år.

Hvor lenge hun ble i Berg, vet jeg ikke, men etter hvert endte hun opp i Fredrikstad. Her fikk hun en sønn, Johan Fredrik, f. 9. april 1871. Barnets far var *ungkarl og gråstensmurer Fredrik Olsen* fra

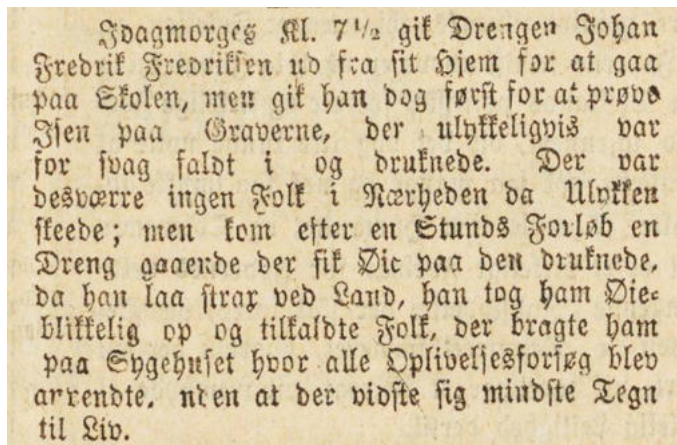
Krokstad i Sverige. Foreldrene giftet seg ikke med hverandre. Johanna Lisa bodde da på Apenes-bjerget, som det het den gang.

Hun fikk deretter en sønn der i 1875, det var Carl Anton, f. 19. februar 1875, og farens navn ble oppgitt til *gift mann Lars Nilsen*, dvs. at barnets far var gift med en annen kvinne.

Johanna Elise strevde nok til livets opphold. På slutten av året 1875 bodde hun i Gangsrød, hos en gartnerfamilie. Hun tjente litt penger ved å lage kurver. Hun hadde to barn hos seg, Carl Anton og Johan Fredriksen. I tillegg bodde hennes mor der som *inderst og husmor*, dvs. at hun leide en leilighet eller et rom: *Johanna Andersdotter født 1816 i Ske sogn*, står det.

De flyttet inn til Gamlebyen igjen. I november 1880 skjedde katastrofen.

Den 27. november 1880 var dette å lese i *Ugeblad for Fredrikstad og omegn (nb.no)*:

Idagmorges kl. 7½ gik Drengen Johan Fredrik Fredriksen ud fra sit Hjem for at gaa paa Skolen, men gik han dog først for at prøve Isen paa Graverne, der ulykkeligvis var for svag faldt i og druknede. Der var desværre ingen Folk i Nærheden da Ulykken skeede; men kom efter en Stunds Forløb en Dreng gaaende der fik Die paa den druknede, da han laa strax ved Land, han tog ham Dieblikkelig op og tilkalde Folk, der bragte ham paa Sygehuset hvor alle Oplivelsesforsøg blev arrendte, uden at der vidste sig mindste Tegn til Liv.

Idagmorges, kl. 7½, gik Drengen Johan Fredrik Fredriksen ud fra sit Hjem for at gaa på Skolen, men gik han dog først for at prøve Isen paa Graverne, der ulykkeligvis var for svag faldt i og druknede. Der var desværre ingen Folk i Nærheden da Ulykken skeede; men kom efter en Stunds Forløb en Dreng gaaende der fik Die på den druknede, da han laa strax ved Land, han tog ham øieblikkelig op og tilkalte Folk, der bragte ham paa Sygehuset hvor alle Oplivningsforsøg blev anvendte, uden at der viste sig mindste Tegn til Liv.

Johan Fredrik ble begravet på Østre Fredrikstad gravlund. Han ble bare 9 år gammel.

I 1885 fødte Johanne Elise nok et såkalt *uægte* barn, Amalie Charlotte.

Ved folketellingen i 1891 for Fredrikstad, var Johanna Elise hushjelp hos familier i byen, og hun fikk ingen offentlig støtte. Hun bodde sammen

med sin mor og sin søster Augusta. Sammen med dem bodde sønnen Carl Anton Larsen Andersen f. 1875, og Amalia Charlotte Olsen f. 1885, de står oppført som sønn og datter. Carl Anton er til sjøs og forsørger seg selv når han ikke er på sjøen.

Jeg tror absolutt alle søsknene hadde kontakt med hverandre etter at de bosatte seg i Fredrikstad. Hvorfor skulle de ikke det?

Da Mathilde Andersdatter fikk sitt første barn, i 1879, var hennes bror Johan Martin og hans kone Anne Grethe faddere.

Flere eksempler?

Johanna Elise bodde de siste årene hun levde sammen med sin datter Amalie Charlotte Bøe, gift med Anders Johansen Bøe fra Varteig.

Disse bodde til å begynne med i Fredrikstad, men flyttet etter hvert til Varteig.

Og her døde Johanne Elise Andersdatter, den 22. juni 1941. Hun er gravlagt på Varteig kirkegård, sammen med sin datter og dennes familie.

Barn nr. 4: Anton Andersson

Anton ble født 21. januar 1850 på torpet Hogen i Skee.

Han arbeidet også som tjenestegutt forskjellige steder i Skee, og han var innom Norge for å se om det var noen muligheter for jobb der. Kanskje var han en rastløs sjel? Han slo seg ikke til ro, verken i Norge eller Sverige, og dro til sjøs.

Han giftet seg i England, stiftet familie der, og ble der resten av sitt liv.

Barn nr. 5: Johan Martin Andersson

Johan Martin ble født 14. februar 1854 på torpet Kaseliden under Mörckebacka i Skee.

Etter noen år som tjenestegutt på forskjellig torp, dro også han til Fredrikstad, tjue år gammel, i 1874.

Noen få år senere giftet han seg med en ung jente fra Tanum sokn i Bohuslän, Anne Grethe Jonasdatter, født i 1852. Hun kom også til Fredrikstad i 1874, og fikk jobb som tjenestejente hos familien til handelsmann Adam Reutz Steen i Raadhusgaten.

Vielsen til Johan Martin og Anne Grethe fant sted i Østre Fredrikstad 3. mai 1878.

Paret fikk etter hvert mange barn, og sønnen Karl Johan, født i 1880, giftet seg med sin kusine Anna Elise født i 1884, som var datter til Mathilda. Derfor tror jeg at det hele tiden var god kontakt mellom i alle fall disse to familiene.

Johan Martin jobbet som sjauer, som løsarbeider, som gatefeier og som vedhugger. Ungene måtte ut og tjene så fort de var konfirmert. Et par av sønnene ble sjømenn.

Kona til Johan Martin døde i 1919, og etter det flyttet Johan Martin inn hos sin søster Johanna Elise i Raadhusgaten.

Da han døde 11. mai 1931 bodde han i Glemmengt. 45. Det kan være at han bodde hos ett av sine barn. Han hadde da kommunal pensjon. Han døde av magekreft. Det står at han var statløs, dvs. at han ikke hadde beholdt sitt svenske statsborgerskap og ikke skaffet seg norsk statsborgerskap.

Johan Martins barnebarn Mary Solveig Martinsen, ble en kjent politiker i Fredrikstad i sin tid, kjent som Mary Ulriksen. Hun var arbeider- og kvinnesaksforkjemper, og hadde mange politiske verv. Hun døde i 1998.

Barn nr. 6: Mathilda Andersdatter

Og nå skal det handle om mine barns tippoldemor, **Mathilda Andersdatter**, f. 2. august 1857 på torpet Kaseliden under Mørckebacka, i Skee sokn.

Før Mathilda dro til Fredrikstad, jobbet hun som tjenestejente i Tjörnö sokn, på en gård som het Torgonö. Også broren Magnus jobbet her.

Den 25. august 1876 var hun og broren Magnus hos presten i Tjernö sokn og ba om utflyttingsattest. De skulle flytte til Fredrikstad, begge to. De hadde bodd og arbeidet på Torgonö, som *dräng* og *piga*. Og nå ville de gjenforenes med sine søsken og sin mor i Fredrikstad.

Hvor lenge de bodde og arbeidet akkurat her, vet jeg ikke, men de har nok vært i arbeid andre steder også.

Men nå gikk ferden til Fredrikstad, hvor både moren og flere andre søsken hadde bosatt seg.

Snart traff Mathilde den mannen hun ville gifte seg med, og i 1879 gikk både hun og kjæresten Olle/Olaf Anderson til presten i Borge, og fortalte at de kom til Norge i 1877, og nå hadde de fått tjeneste på gården Ulfeng i Borge begge to, og der ville de foreløpig bo og jobbe.

De ventet ikke lenge med å gifte seg, den 21. september 1879 var det vielse i Holm kirke i Torsnes i Borge. Noen uker senere ble deres første barn født på Ulfeng, den 5. desember. Hennes navn var Johanne Marie, oppkalt etter Mathildes mor. Mathildes bror Johan Martin og hans kone var blant fadderne til barnet.

Johanne Marie blir mine barns oldemor.

Johanne Marie og hennes mann, Karl Andersen, som kom til Fredrikstad fra Sverkilnsbyn i Gunnarsnäs, Älvsborgs län. De ble viet i Glemmen kirke den 9. oktober 1898.

Høsten 1881 forlot paret Ulfeng og Borge, og flyttet til Lisleby i Glemmen. Her hadde Olaf fått jobb på enten et teglverk eller en planketomt.

Kort tid senere kommer deres 2. barn til verden, Gulbrand blir født 16. september 1881 på Lisleby.

Etter få år flyttet de ned til Lahellemoen, da Olaf fikk jobb som sagarbeider ved «Kiærebruket». Her bodde de da deres tredje barn blir født, Anne Elise f. 20. april 1884. (Anna Elise giftet seg med sin fetter Karl Johan, Johan Martins sønn).

Deretter kom i rask rekkefølge barna Karl Johan f. 1886, Oscar Marentius f. 1889, Olga Kristine f. 1891, Hans Einar f. 1893, Otto Bredo f. 1895 og Nils f. 1897.

To av deres sønner emigrerte til Amerika og stiftet familie der: Oskar Marentius til Mobile i Alabama, han døde der i 1969; og Otto Bredo til California, han døde på Contra Costa i 1967.

Datteren Olga Kristine giftet seg med en danske, og flyttet til København, hvor hun drev «smørbrødforretning».

Alle de ni barna til Olav og Mathilda har utallige etterkommere både i Fredrikstad og i utlandet.

Olaf Andersen – Mathildes ektemann – ble født 25. juli 1848 i Blomskog i Värmland, hvor han var nest yngst av ni søsken. I den svenske kirkeboka ved hans dåp har presten skrevet navnet Olle. Her i Norge veksler navnet hans mellom Olof og Olaf/Olav i kildene, og det er ofte surr med fødselsåret hans. Så sent som ved folketellingen i 1920, står hans fødselsdato oppgitt som 25. juli 1849, mens i kirkeboka i Sverige ved hans dåp står det 25. juli 1848.

Han jobbet på Kiærs bruk resten av sitt aktive yrkesliv, og døde 75 år gammel i 1924.

Mathilde levde noen år til, og døde i 1932.

Barn nr. 7: Magnus Andersson

Yngste barnet til Anders Mathisson og Johanna Andersdatter var **Magnus Andersson** f. 13. mars 1860 på torpet Höjentorp under Stora Åserød i Skee.

Han ble født i en fattig *backstuga*, og han var bare en liten gutt på syv år da faren så tragisk tok sitt eget liv. Forhåpentligvis forsto han ikke så mye av det. Han kom til Fredrikstad sammen med sin søster Mathilda i 1876.

Han hadde nok ikke rukket å konfirmere seg i Sverige, han var 16 år da han dro til Fredrikstad, derfor ble han konfirmert der 8. april 1877. Da bodde han på Bjerringløkken på Byens Marker.

I 1884 giftet han seg med Mina Jacobsdatter fra Sarpsborg, og de fikk etter hvert seks barn.

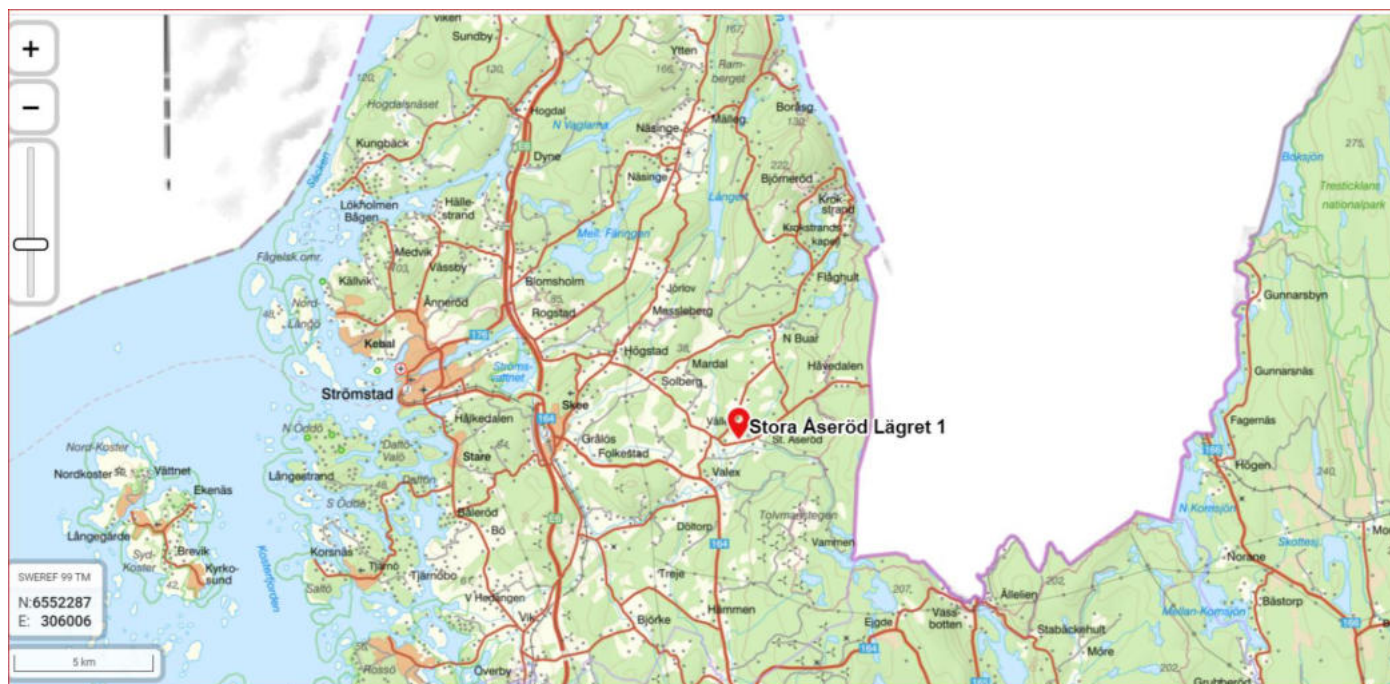
Magnus jobbet på sagbruk, som sagnarbeider, men etter hvert fikk han jobb som kontorbud på sagbruk. Han hadde vesentlig nedsatt arbeids-evne, det var nok årsaken til at han var kontorbud i stedet for sagnarbeider.

Magnus døde i 1949 og ble begravet på Leie gravlund sammen med sin kone, som døde i 1939.

OM UTVANDRINGEN FRA SVERIGE TIL NORGE GENERELT

Det var særlig etter 1860 at folk fra Bohuslän, Värmland og Dalsland utvandret til Østfold. Det var dårlige tider i Sverige og et betydelig befolkningsoverskudd. Det var naturlig først å reise over grensen til Norge. De fleste forble i Østfold, selv om mange også reiste videre til andre steder og til Amerika.

I Østfold var perioden etter 1860 meget gode tider, med en betydelig industrivekst med tilhørende behov for arbeidskraft, innen teglverksindustri, steinindustri, trelast og etter hvert også papir. Landbruket trengte også mye arbeidskraft, landbruksmaskiner hadde ennå ikke gjort sitt inntog her. Mange kvinner reiste til Norge for å ta arbeid som tjenestepiker.

På dette kartet kan man se hvordan gårdene familien var torpare på ligger: Blomsholm, Stora Åserød, og Valex. Mørckebacka ligger rett nedenfor Stora Åserød, men vises ikke her. Kilde: Minkarta.lantmateriet.se

Kopier platene før det er for sent

Det er sikkert flere enn meg som har CD- og DVD-plater liggende med gamle data på. Det er slutt på å ta sikkerhetskopier på CD/DVD, men det var ganske utbredt for bare noen år siden. Leser/skriver for platene har stille og ubemerket forsvunnet fra nye maskiner. Hvis du ikke har en fungerende maskin med CD/DVD-leser, er en viktig forutsetning for å få tilgang til dataene borte. En DVD-stasjon som tilkobles via USB koster bare seks-sju hundre kroner og er en grei erstatning for innebygde enheter.

En annen side av saken er at «hjemmebrente» plater langt fra varer evig. Jeg har sett eksempel på at innholdet ikke er lesbart etter bare tre-fire år. Fabrikkmastilte plater er mer robuste. Uansett er det viktig at platene er rene. Fingeravtrykk kan være nok til at lesing feiler.

CD

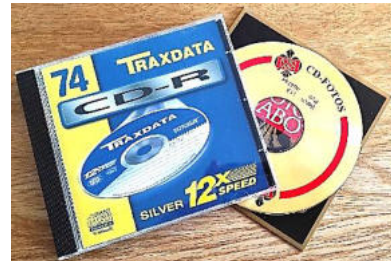
En CD-plate kan lagre ca. 700 MB. Det er to aktuelle format. En CD med musikk eller en CD-med data. Musikk-CDer kan normalt ha opptil ti musikkstykker. Musikk-CDer må leses av et spesielt program, men en data-CD kan du kopiere fra. Prosessen med å konvertere en musikk-CD til digitalt format kalles *rip*, og det finnes flere gratis-program som kan gjøre det.

DVD

En DVD har mange av de samme egenskapene som en CD. Det er mere plass, hele 4,7 GB. På samme måte som for CD er det to formater, men i stedet for musikk er det her film. En DVD-plate kan lagre en full lengde film. Konvertering av en film DVD til digitalt format heter fortsatt *rip*. Et nyttig program i denne sammenhengen heter merkelig nok «*handbrake*».

For brenning av egne DVD-plater fantes det DVD-R og DVD+R. Forskjellen er bare teknisk og

spiller liten rolle i dag. Leseenheter klarer begge deler.

Blu-Ray

Blu-Ray eksisterte så kort tid at bare et fåtall brukere tok det i bruk. Man fikk kjøpt filmer på Blu-Ray og kvaliteten var bedre enn på DVD. Mens samme enhet klarer CD og DVD, må det en spesiell enhet til for å lese Blu-Ray. Både plater og enheter var betydelig dyrere enn DVD-er.

Velg format

Det finnes et utall formater for digital lyd og video. Forskjellene ligger i hvor mye plass et minutt lyd eller video trenger. Lyd eller musikk som digitaliseres fra CD lagres mest effektivt i MP3-format. Det er mange parametere du kan angi. De viktigste er mono/stereo og bit hastighet. Selv om du kanskje kan spare litt plass anbefaler jeg ikke å endre disse parametere. Filer med ikke-standard parametere kan være umulige å lese for noen program.

For video er det naturlig å anbefale MP4. Det er ikke det mest plassbesparende formatet, men det som er mest utbredt og forskjellen er liten. Noen digitaliseringsløsninger har ikke mulighet for å velge MP4-format. Om du vil konvertere alt til MP4 er et valg. Andre formater kan være nesten like effektive som MP4. Det finnes flere formater som ikke komprimerer data og som dermed tar stor plass. Har du mye video, er dette viktig. Det kan avgjøre om du må kjøpe mer disk eller ikke.

Uansett hvilket format og lagringsmedium du har valgt, må du sørge for at mediet og formatet kan brukes ettersom utvalg av utstyr endres.

Originalen til venstre. Reparert med KI (Chat GPT) i midten og fargelagt med KI til høyre.

Forbedring av bildene med KI

En av mulighetene som kommer med KI (kunstig intelligens) er forbedring eller generering av bilder. Bilder som tidligere har vært ubrukelige på grunn av at de er uskarpe kan forbedres slik at de ser perfekte ut. Spørsmålet er om dette er «god politikk». Forbedring av bilder bør være greit så lenge det ikke endrer synlige detaljer i bildet.

Fargelegging av bilder bør bare gjøres som en illustrasjon og det bør presiseres at fargene ikke er originale. For arkivering og dokumentasjon må originaliteten bevares.

Det finnes flere program som forbedrer bilder. *Topaz Photo* er et alternativ hvis du har mange bilder å behandle. Programmet koster en tusenlapp, men all behandling skjer lokalt på din egen maskin. *ChatGPT* kan også gjøre slikt, men vær klar over at *ChatGPT* i mange tilfeller lagrer materiale som behandles. Det kan også være tilfelle med andre nettbaserte løsninger.

FreeFileSync

Jeg har tidligere anbefalt dette programmet i forbindelse med sikkerhetskopiering. I historielaget har vi brukt dette programmet over et par år. I høst ble innholdet i et par mapper borte. Det jeg leter etter først er om innholdet ved et uhell har havnet andre steder. Vi har også tidligere erfart at filer er slettet utilsiktet. Derfor overvåker jeg slettinger og navneendringer og logger dette med et eget program.

Tilfeldighetene var på min side i og med at jeg kjørte *FreeFileSync* og umiddelbart etterpå sjekket loggen over slettede filer. Den viste at alle filer i en mappe var slettet. Eneste mulighet var at *FreeFileSync* hadde slettet filene. Programmet kan brukes på flere måter og det er mulig at jeg hadde somlet inn noe ødeleggende der, men det var helt sikkert ikke med hensikt. Jeg kan heller ikke forklare at de aktuelle filene skulle slettes uansett hva slags modus jeg hadde valgt.

Konklusjonen må bli at *FreeFile-Sync* må brukes med ytterste varsomhet hvis i det hele tatt.

Cobian Reflector

For sikkerhetskopiering kan gratisprogrammet *Cobian reflektor* brukes. Det har en meget nyttig løsning som ikke *FreeFileSync* har. Hvis du kjører *Cobian* i «update mode» får du første gang kopi av alt. Etterfølgende kjøring inneholder bare det som er endret etter den første kjøringen. Hvis du skulle få behov for å bruke sikkerhetskopien trenger du bare å hente inn den første og komplettere den med den siste av kjøringene.

PDF

PDF er et populært format for tekst som skal arkiveres eller overføres mellom maskiner og arkitekturer. Det er Adobe som har rettighetene til formatet og de selger program som kan redigere dokumenter i dette formatet. Problemet er at programmene fra Adobe er ganske dyre.

Det finnes mange gratis alternativer og noen fortjener å nevnes. Det ene er *PDF24* som inneholder flere funksjoner og *PDF-shaper free* som kan slå sammen eller splitte PDF-filer. Konvertering av PDF til Word er noe av det disse programmene kan gjøre. Merk også at det er flere «dialekter» av PDF kamouflert som versjoner. I praksis er dette mindre viktig, men i noen sammenhenger kan du få valg mellom flere versjoner. En av variantene beregnet på langtids lagring kalles PDF/A.

Guide til slektsforskning i Sverige

av Petter Lilleby

Å spore slekten sin over landegrensen til Sverige er et populært og givende prosjekt for mange nordmenn. Til tross for likheter i kultur og språk, har svensk slektsforskning sine egne unike kilder og metoder. Denne artikkelen gir en grundig innføring i hvordan du best kan starte og gjennomføre ditt søk etter svenske aner.

Før du starter: Det norske utgangspunktet

Før du hopper over til svenske kilder, er det **essensielt** å samle inn mest mulig informasjon om den svenske slektningen i **norske arkiver**. Jo mer nøyaktig informasjon du finner, spesielt om vedkommendes fødested (sogn/forsamling, *socken/församling*), desto enklere blir søket i Sverige.

Norske kilder du bør sjekke:

- **Kirkebøker:** Dåp, konfirmasjon, vielse og begravelse. Disse oppgir ofte fødestedet for innflyttede svensker.
- **Folketellinger:** Spesielt tellinger etter 1865 kan ha mer detaljert informasjon om fødested i Sverige.
- **Emigrantprotokoller/Passasjerlister:** Hvis slektningen utvandret til et tredjeland (f.eks. USA) via Norge.
- **Skifter:** Dokumenter etter dødsfall kan nevne slektninger i Sverige.
- **Digitalarkivet (Norge):** Søk i Digitalarkivets baser er ditt første skritt i Norge.

De sentrale svenske kildene:

Svensk slektsforskning er i stor grad basert på de velbevarte og informative kirkebøkene, som ofte er samlet i såkalte *Husförhörslängder*.

- **Husförhörslängder (Husforhørslengder)**
Dette er den viktigste kilden i svensk slektsforskning fra midten av 1700-tallet og frem til ca. 1895–1900. De fungerte som årlige folkeregistre ført av presten for hver husstand.
- **Hva de inneholder:** Informasjon om hele husholdningen, inkludert fødselsdato og **fødested** (*socken og län*), sivilstand, yrke og flyttedatoer (til/fra soknet).
- **Födelse-, Vigsels- och Dödslängder (Fødte, Viiede og Døde)** Disse tilsvarer de norske kirkebøkene for fødsler, vigslar og dødsfall. De brukes gjerne til å verifisere nøyaktige datoer og navn.
- **Församlingsböcker (Forsamlingsbøker)**
Disse overtok etter *Husförhörslängderna* rundt århundreskiftet 1800/1900 og dekker tiden frem til 1991. De er en videreføring av Husforhørslengdene.

Viktige digitale ressurser for svensk slektsforskning

Mye av det svenske arkivmaterialet er digitalisert og tilgjengelig på nett.

Ressurs	Beskrivelse	Kostnad	Lenke
Riksarkivet - Digitala forskarsalen	Sveriges Nasjonalarkiv. Tilbyr mange indekserte kilder, skannede kirkebøker (inkludert Husforhørslengder), Folketellinger (Sveriges befolkning 1860–1930) og mye mer.	Stort sett Gratis (etter 2018).	Riksarkivet - Digitala forskarsalen
Släktdata	En ideell organisasjon som tilbyr gratis indekserte data fra et varierende antall sokn (<i>socknar</i>).	Gratis.	Släktdata

ArkivDigital (AD)	Sveriges største kommersielle aktør. Tilbyr svært høykvalitets fargebilder av et enormt antall arkivdokumenter og Sveriges mest omfattende navneregister for enklere søk.	Abonnement (Betalt).	ArkivDigital
FamilySearch	Den gratis portalen. Har store mengder indekserte navn (f.eks. Husforhørs-lengder 1880-1893) og skannede bilder av svenske kirkebøker.	Gratis.	FamilySearch Sverige-side

Spesielle svenske kilder

- **Dødsregister (Sveriges dödbok):** En betalt database (utgitt av Sveriges Släktforskarförbunds bokhandel) som samler informasjon om alle som døde i Sverige i en definert periode (f.eks. 1901–2013). Utrolig nyttig for å finne ut når og hvor en person døde.
- **Soldatregistre:** Hvis din slektning var soldat, finnes det detaljerte registre ([Centrala soldatregistret](#)) som kan gi unik informasjon.

- **Folketellinger (Folkräkningar):** Søk i folketellingene for 1860–1930 er tilgjengelige og søkbare via **Riksarkivets Digitala forskarsalen**.

Hjelp og organisasjoner

- **Sveriges Släktforskarförbund (SSf):** [Den sentrale paraplyorganisasjonen](#). De driver også bokhandelen Rötter hvor *Sveriges dödbok* og *Sveriges befolkning* selges.
- **Riksarkivets Guider:** Riksarkivet tilbyr også guider og håndbøker som hjelper deg i gang med spesifikke arkivtyper.

Oppsummering og suksessfaktorer

Trinn	Handling	Mål
1. Norsk grunnarbeid	Finn nøyaktig fødested (<i>socken</i>) i norske kilder (Digitalarkivet).	Spar tid og unngå unødige søk i Sverige.
2. Søk i Indekser	Søk i FamilySearch eller Riksarkivets søkbare folketellinger/dataregister etter personen med fødselsdato og navn.	Finn den første oppføringen i en Husforhørslengd.
3. Følg sporene bakover	Bruk flyttedatoer og henvisninger i Husförhörslängderna (via Riksarkivet eller ArkivDigital).	Følg slektningen bakover i tid og mellom ulike forsamlinger.
4. Kryssreferanse	Bekreft datoer og relasjoner ved å sjekke Fødde-, Viede- og Døde-lister.	Sikre nøyaktigheten i funnene dine.

Å finne slekt i Sverige er en systematisk prosess der du beveger deg fra de generelle til de spesifikke kildene, og utnytter det unike systemet med *Husförhörslängder* for å navigere i arkivene.

Lykke til med jakten på dine svenske aner!

Fra kilde til fortelling

av Heidi Eljarbø

Den 7. januar var det møte i Wergelandssalen i Riksarkivet i regi av Slekt og Data Oslo/Akershus. Det var godt oppmøte til et tema som er av interesse for alle som har som mål å skrive om sine aner: «Levende forskning og gode fortellerteknikker».

Foreleser var Heidi Eljarbø. Heidi har tilbrakt mye av barndommen og voksenårene i andre land, men har nå bodd i Moss i en årrekke. Heidi har studert bl.a. kunsthistorie, er kunstner,

forfatter av historiske romaner på engelsk, og frilansjournalist der hun har skrevet bl.a. for norske ukeblader. Heidi begynte å interessere seg for slektsgransking allerede tidlig i tenårene. Hun har vært aktivt med i Moss Historielag og skrev en egen spalte i deres medlemsblad, Strandsitteren, gjennom mange år. Når hun ikke er opptatt med kreative prosjekter, liker hun å koble av med sin store familie og kose seg med barnebarn.

Her følger Heidis egen oppsummering av foredraget:

Hvordan kan du fortelle historiene om dine forfedre på en mer fengende måte? Hvordan kan du bruke det som finnes av kilder og opplysninger til å skrive noe som andre vil lese? Et navn og en dato er ikke særlig spennende historie. Målet er å skape en verden som tippoldemoren levde i, og

derved gi leseren et bilde av tiden og et inntrykk av hvordan hun hadde det der og da.

La oss si at du ønsker å skrive en fortelling om oldemoren din. Hun kom fra en annen tidsperiode. Kanskje ble hun født i et annet land enn deg.

Hvordan kan du krydre historien om henne med historiske fakta? Historien om henne bør være fascinerende, kanskje til og med underholdende, men den må aldri høres ut som fakta fra en historiebok. Den trenger den riktige balansen mellom sannhet og diktning slik at den blir troverdig og sannsynlig.

Research (forskning) er noe du må bruke mye tid på. Veien til slekten din er lang, kronglete og med overraskelser rundt hver sving. Det er sjelden som å kjøre på en firefelts motorvei når vi er ute på tur og leter etter forfedre. Men det handler om de som har gått før oss, og veien til oldemor kan bli spennende og lærerik når du først kommer i gang. Underveis kan du bli kjent med henne, lære om hvem hun virkelig var og forstå mer om hvordan det var å leve i hennes tid. Høres ikke det mer spennende ut enn bare et navn og en dato?

- Finn ut så mye om henne som mulig—hvem var hun, når bodde hun i området, hva gjorde hun og familien hennes der?
- Ta kontakt med eventuelle slektninger/naboer i området hun bodde—har de gamle bilder du kan kopiere, bøker, historier å fortelle?
- Planlegg slik at du ikke vimser frem og tilbake på veien, men bruker tiden fornuftig. Sett mål.
- Ta med deg det du trenger av informasjon, bilder osv. Det er umulig å huske alt siden.

Jeg har vært på mange utflukter for å se steder mine forfedre kommer fra. Min mormor ble født i Snertingdalen i Oppland.

Som ung tenåring satt jeg mye i den lille stua hennes på Klemetsrud og stilte spørsmål om hennes oppvekst og familie. Hun ga meg pepperkaker og fortalte. Allikevel var det interessant mange år senere å besøke stedet hun vokste opp. Når jeg gjør slektsgransking blir jeg plutselig modig som en løvinne og banker på dører i nabolaget for å spørre om noen kjente til min mormors familie.

«Vi trodde de var jøder,» sa en av naboene. «De pyntet alltid så fint på lørdagene:»

«Nei, de var adventister,» kunne jeg fortelle.

Min oldemor, Anna Magdalena, er nemlig på listen over de første medlemmene av Adventistkirken i Kristiania, og i kirkeboken for Biri og Snertingdalen er hun ikke oppført som døpt.

*Oldemor Anna Magdalena Engström,
en av de første adventister i Kristiania*

Naboen kunne imidlertid fortelle at min oldefar var liten av vekst og klatret i flaggstenger, gikk opp og ned trapper på hendene og mye annen morsom informasjon. I folketellingene fant jeg også at gården de bodde på het Stamperstuen, og at de hadde korn, kreatur, bikuber, kjøkkenhage og frukt, men ikke fjærkre.

Grundig research er viktig for historiske fortellinger. Fortiden kommer til live og transporterer leseren til et annet sted. Man kan inkludere ekte folk og begivenheter.

Hva om du vil skrive om slektninger som utvandret til Amerika? Hvordan kan du levendegjøre en norsk emigrant mellom 1800 og 1900 slik at leseren kan komme inn i verdenen slik dine slektninger opplevde det? Spør deg selv – og gjør research for å finne all den informasjonen du kan.

- Hvorfor de valgte å dra fra Norge?
- Følelsene ved å dra fra gård og familie
- Om skipet
- Om å kjøpe billetten

- Reisen over
- Hva hadde de hørt om Amerika?
- Hva forventet de seg der?
- Hva var de bekymret for?
- Hva gledet de seg til?
- Om å komme i land i New York
- Finne et sted å overnatte
- Fulle kontorer med opplysninger om hvor de kunne finne land
- Vanskeligheter med språket
- Norske navn som ikke passet inn
- Bli med et håndkjerrekompani over slettene
- Alle vanskeligheter, død, sykdom

Mye av dette kan du finne informasjon om og legge det til historien om dine forfedre som utvandret. Du kan også lese historiebøker og skjønnlitteratur om emnet, for eksempel Alfred Hauges trilogi om utvandrerens Cleng Peerson. Det finnes filmer om emigranter. Sjansen er at mye av opplysningene du finner, er likt hva dine slektninger opplevde. Om du dikter opp noe rundt din hovedperson, som du ønsker å forklare, skriv om det i et etterord.

Hvordan kan du ta med leseren til 1800-tallet og inn i din oldemors dagligliv? Hvordan var hennes hverdag? Hva slags klær brukte hun? Hva spiste hun?

Se for deg at du spaserer rundt i Kristianias gater med henne. Bruk dine fem sanser og beskriv hva du ser, hører, lukter, føler og smaker.

Bruk noen av disse ideene som bakgrunn:

- Hestenes hover på brosteinsgater
- Skrangling av vognene
- Lukten fra fiskehandlerens bod på torget
- Smaken av nybakt brød hos bakeren
- Lyden av kirkeklokkene
- Følelsen av stoffene i klærne på den tiden
- Hunder som løper innimellom folk i gaten

- Avisgutten som roper ut siste nytt
- Synet av blomstene hos torgselgerne
- Skip som kommer inn til kaia
- Skjørtekantene som blir skitne av å gå ute i all slags vær

Når du skriver, pass deg for anakronisme. Napoleon ville ikke hatt en Rolex på håndledet. En middelalder-kvinne ville ikke brukt korsett. En fra 1950-tallet har ikke en mobil i lomma. Folk, hendelser og gjenstander plassert i feil tid, er veldig forstyrrende for leseren og selve historien. Selv om anakronismer forekommer i litteratur, filmer og teater, blir det feil i kronologien, og noe man bør passe seg for. Og husk at jo lenger tilbake i tiden du går, jo vanskeligere er det å gjøre research.

Når du forsker og forstår og blir kjent med tidsperioden, vil fortellingen bli livaktig. Her er noen steder du kan lete etter informasjon for fortellingen din:

Primære redskap (førstehånds informasjon om en person, et emne, en ting, en begivenhet som ikke har blitt forandret, oversatt eller gått gjennom mange ledd)

- Kirkebøker
- Folketellinger
- Universitets-nettsider
- Brev, journaler, minnebøker
- Øyenvitner
- Intervjuer, telefonsamtaler
- Gårdsmatrikler, arveoppgjør
- Lover og regler
- Skipslogger
- Kunst og litteratur
- Fotografier og gjenstander
- Muséer
- Gamle bibler, bøker, osv...

Sekundære redskap (kilder som bygger på primærkilder, fagpersoners tolkning av en eller flere primærkilder, artikler om et historisk emne)

- Sosiale medier, finne folk, finne grupper
- Bygdebøker
- Artikler, kommentarer
- Andres slektsoppteignelser
- O. Ovenstads militærbiografier
- Bøker om kleshistorie
- Biografier
- Bøker skrevet på samme tid
- Litteratur
- Historisk fiksjon
- Historiske analyser og rapporter

Lær om hvordan dine forfedre kledde seg.

Andre kilder:

Historiske faktabøker om folk, klær, steder og begivenheter

Kart, tidsfortellinger, førstehåndsopplevelser

Les gamle bøker

Les dikt, journaler og skuespill

[Project Gutenberg](#) (gratis nettbibliotek med titusener av digitale bøker)

Les nyere bøker (å lese mye hjelper skrivingen din)

Barnebøker (letteleste og de har tegninger og bilder)

Internett

YouTube og Facebook-grupper

Historiske foredrag

Besøk virtuelle muséer og utstilling på nettet

Historiske filmer, serier og dokumentarer

Malerier og fotografier

Pinterest (lag din egen oppslagstavle på nettet)

Bibliografier (mange bøker og artikler har liste over kildene)

Arkiver (både fysiske arkiver og på internett)

Nasjonalbiblioteket

Besøk biblioteker

Biografier

Historiebøker

Historiske romaner

Kart

Digitaliserte aviser

Slektshistorier

Leksikon

Besøk muséer

Bli medlem av historielag

Historieavdelinger på universiteter og skoler

Reise for å se steder du vil lære om

Kirkegårder

Ridderturneringer

Historiske utstillinger

Besøk turistkontoret

Snakk med lokale folk der

Historisk rollespill

Abonnér på historiske tidsskrifter

Historiske podcaster

Intervju en person

Spør eksperter

Lær om gamle ord og når visse ord kom i bruk (etymologi)

Gamle brev

*Historisk rollespill:
Artilerihistorisk
forening i Rygge*

Når du har samlet all mulig informasjon på PC, i notatboken og på lapper i en perm, gå igjennom, organiser og få orden på det som skal brukes og rekkefølgen av det du vil ha med i din fortelling.

Ha alltid penn og papir i lommen og på nattbordet. Du vet aldri når en idé eller tanke dukker opp.

Pass på at du skriver med DIN fortellerstemme. En god redaktør forandrer ikke en forfatters stemme. Gi det ditt spesielle preg og ikke bekymre deg om hva andre synes. Du velger om fortellingen om oldemoren din er et mysterium, noe morsomt, skrevet i første person entall og om den skal inneholde hva du tror hennes indre tanker var om lengsler, sorger og gleder. Du kan også skrive en kjærlighetshistorie. Hun var en ekte person. Bli kjent med henne og hennes samtid. Den viktigste er selve fortellingen. All informasjon i verden kan ikke erstatte god lesing.

Jeg har skrevet mange historiske romaner fra 1600-tallet. Noen ganger bruker jeg mer tid på research enn på skrivingen. Når en kvinne i 1660 gjør noe – hva som helst – så må jeg undersøke om hvordan dagliglivet hennes var. Jeg spør meg selv:

- Hvem var konge eller regent i hennes tid?
- Hvordan vasket hun klærne sine?

- Drakk hun fra et glass? Var det glasset av sølv, tinn, porselen, tre eller brent leire?
- Gikk hun inn til landsbyen på en grusvei eller en sti over et jorde?
- Hvor langt var det til kirken?
- Måtte de ro båt for å komme frem?
- Hva syntes menn i landsbyen om hennes ønske om å lære barn å lese og skrive?
- Hvem gikk på skolen på den tiden? Fantes det skoler?
- Fikk jenter lov å gå på skolen?
- Hvor mange kunne lese på 1600-tallet?

Det er så mange detaljer man kan skrive om – detaljer som gjør fortellingen levende. Hvis du har glede av det – og tid til å holde på – så gjør det!

Det er kjempegøy. Du vil lære masse. Men pass på at du ikke bare er ute og ror og ror, kom i land en gang. Rediger og pust ut. Alt det gode arbeidet ditt vil komme deg til gode og du vil sette pris på å bli bedre kjent med henne som er moren til moren til din egen mor.

Lykke til!

Årets tema i Slekt og Data Østfold er innvandring fra Sverige.

Vi erfarer fra slektsforskning i Norge hvor verdifulle skannede aviser kan være. De er særlige viktige i Norge på grunn av streng personvernlovgivning som fører til lange klausuler i arkivene. Dødsannonser, lysninger mm. i avisene kan gi personopplysninger fra den klausulerte perioden.

Dette er ikke tilfelle i Sverige der det finnes databaser med personopplysninger helt opp til vår egen tid. Den siste utgaven av Sveriges Dödbok har f.eks. dødsfall til og med 2024 (og postene inneholder som regel fødselsdato og fødested i tillegg). Sveriges Befolkning (tilsvarer folketellinger) finnes, delvis hos ArkivDigital og delvis på USB-databaser hos Rötter Bokhandeln, helt frem til året 2000. Men svenske aviser kan likevel bidra til å krydre slekthistorien, og gi oss opplysninger vi ikke hadde funnet ellers.

Nettstedet «[Svenske tidningar](#)» er en del av Sveriges nasjonale bibliotek: [Kungliga Bibliotek](#). Sverige har et lignende system som Norge med pliktavlevering av trykt og publisert materiale.

Fødde, viede og avdøde

Vi finner selvfølgelig også fødsler, vielser/lysninger og avdøde i svenske aviser, og disse kan være et nyttig supplement til arkivkildene. Her følger noen eksempler:

Födde.

En dotter av Hilda och Adolf Petersson i Malmö den 24. — En dotter av Lovisa och Joh. Fr. Hedström i Halmstad den 24. — Två söner av Clara och F. v. Blixen-Finecke å Näsbyholm den 25. — En son av Bertha och V. Dahlberg i Simrishamn den 29. — En son av Nelly och Carl Ellberg i Malmö den 24. — En son av Anna och Aug. Nilsson i Lundsgården (Kellna socken) den 24. — En dotter av Cecilia och Otto Stjernqvist i Önnestads prästgård den 25. — En son av Helena o. Alfred Ohlsson i Halmstad den 27.

Vigde.

Anton Karlsson,
Johanna Kristina Hansson
i Skellefteå den 23 juli 1886.
Skellefteå. Ystad.

Döde.

Att
min älskade make,
f. d. Ladufogden
Carl Bengtsson
stilla avled härstädes i dag kl. 10³⁰ f. m., i en ålder av 73 år, 3 månader och 3 dagar, djupt sörjd av mig och 4 barn samt 4 barnbarn, varder på detta sätt tillkännagivet.
Ystad den 27 juli 1886.
Karna Bengtsson.
S. n:r 473.

Ystads allehanda, 31. juli 1886.

Lysningar.

Söndagen den 16 oktober 1887.

I Storkyrkoförsamlingen för: Glasmästaren Johan Albin Andersson och Elin Jansson.

I Klara församling för: Ingenjören Anton Wilhelm Rettig och Tekla Lovisa Beskow, snickaremästaren Fredrik Bolin och enkan Josefina Hellström, född Hedström, tapettryckaren Frans Gustaf Rylander och Augusta Josefina Peterson, timmermannen Alfred Petersson och Gustava Kristina Gustafsdotter, arbetaren Per Erik Karlsson och Karolina Amalia Andersdotter, stationskarlsförmanen Claes Vilhelm

Vårt land, Stockholm, 17. okt. 1887.

I tillegg til slike annonser, vil man ofte finne nekrologer som forteller litt om en persons liv.

Man ser det samme som i norske aviser at det i tidligere tider var mest de mer bemidlede i samfunnet som satte inn dødsannonser ol. og ble omtalt i nekrologer.

Opphavsretten

Aviser fra nyere tid (de siste 100 årene) vil være sperret for innsyn i nett-biblioteket. Men man vil kunne se dem ved personlig oppmøte i Sveriges nasjonalbiblioteks lese-sal. Der finnes også en samling på mikrofilm som ennå ikke er digitalisert.

Materialet är
upphovsrättsskyddat

Søketips

De samme [søketeknikker](#) gjelder i *Svenska tidningar* som i Nasjonalbibliotekets nettbibliotek. Man bruker anførselstegn rundt et navn eller en frase, for å få nøyaktig treff på det hele. Nærhets-søk lar en finne navn eller ord som finnes i nærheten av hverandre. Da setter man anførselstegn rundt ordene, samt tildetegnet og et tall, f.eks. «*Peter Forsberg*»~4. Da vil man få treff der disse navn/ord befinner seg innenfor 4 ord fra hverandre. Dette kan være nyttig hvis man f.eks. ikke vet om en person er omtalt med sitt mellomnavn, eller hvis man vil finne et innlegg der to personer er nevnt, f.eks. i en lysningsannonse.

En komplett bruksanvisning for *Svenska Tidningar*, i PDF-format, vil man finne på følgende nettside:

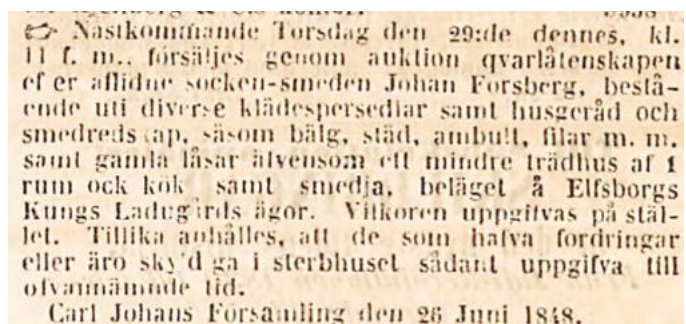
https://feedback.blogg.kb.se/files/2026/01/Svenska-tidningar-manual-V3_extern.pdf

Man vil også oppleve at de OCR-leste tekstene ikke alltid stemmer med det faktiske innholdet. Dette er særlig tilfelle med eldre aviser skrevet i gotisk trykkskrift. Det kan også bidra til at man ikke får treff ved enkelte søk.

Flere typer omtale

Auksjoner

Auksjoner ble ofte holdt av boet etter dødsfall, og melding om dette ville komme i avisen.

Nästkommande Torsdag den 29:de dennes, kl. 11 f. m., försäljes genom auktion qvarlåtenskapen ef er aflidne socken-smeden Johan Forsberg, bestående uti diverse klädespersedlar samt husgeråd och smedreds cap, såsom bälg, städ, ambolt, filar m. m. samt gamla låsar ävensom ett mindre trädhus af 1 rum och kök samt smedja, beläget å Elfsborgs Kungs Ladegårds ägor. Villkoren uppgifvas på stället. Tillika anhålles, att de som hafva fordringar eller äro skyldiga i sterbhuset sådant uppgifva till öfvannämnde tid.

Carl Johans Forsamling den 26 Juni 1848.

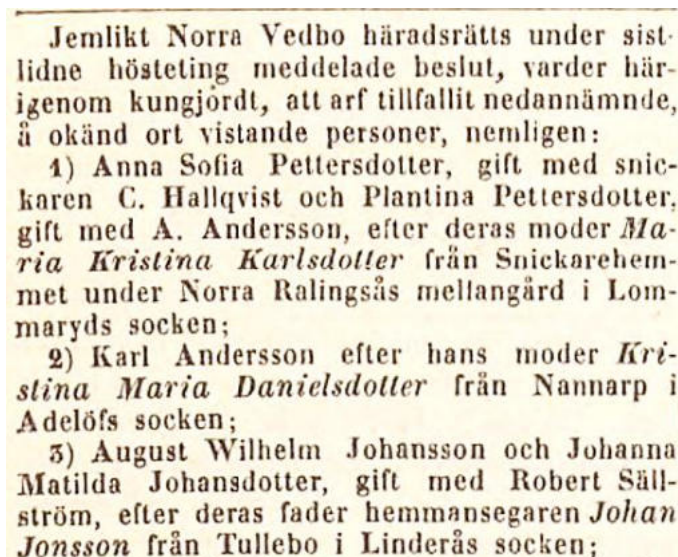
**[Auksjon etter avdøde smed Johan Forsberg:
Göteborgs handels- och sjöfartstidning
27. juni 1848](#)**

Vi får kun noen få ord i den OCR-leste versjonen: «*qvarlåtenskapcu ef er aflidne socken-smeden Johan Forsberg, bestående uti diverse klädespersedlar samt*». Men vi ser at tekstgjenkjenningssystemet ikke klarte hele teksten riktig.

Vi får noen interessante opplysninger. Smed Forsberg etterlot: *diverse klädespersedlar; husgeråd; smedredskap så som bälg, städ (ambolt), filar; gamla låsar; ett mindre trädhus af 1 rum och kök samt smedja, beläget å Elfsborgs Kungs Ladegårds ägor.*

Etterlysning av arvinger

«Arf och testamenten» er en hyppig overskrift i eldre svenske aviser, der arvinger i inn- og utlandet ble etterlyst.

Jemlikt Norra Vedbo häradsrätts under sistlidne hösteting meddelade beslut, varder härigenom kungjort, att arf tillfallit nedannämnde, å okänd ort vistande personer, nemligen:

- 1) Anna Sofia Pettersdotter, gift med snickaren C. Hallqvist och Plantina Pettersdotter, gift med A. Andersson, efter deras moder *Maria Kristina Karlsdotter* från Snickarehemmet under Norra Ralingsås mellangård i Lommaryds socken;
- 2) Karl Andersson efter hans moder *Kristina Maria Danielsdotter* från Nannarp i Adelöfs socken;
- 3) August Wilhelm Johansson och Johanna Matilda Johansson, gift med Robert Sällström, efter deras fader hemmansegaren *Johan Jonsson* från Tullebo i Linderås socken;

Post- och inrikes tidningar 5. mars 1885

Arf och Testamenten.

Att arf efter *Jonas Eriksson* från Gunnesbyn tillfallit hans i Amerika vistande, med *Johan Ljungberg* gifta dotter *Anna*, varder, jemlikt Nordals Häradsrätts beslut den 28 sistlidne september, kungjort.

Venersborg den 2 december 1886.

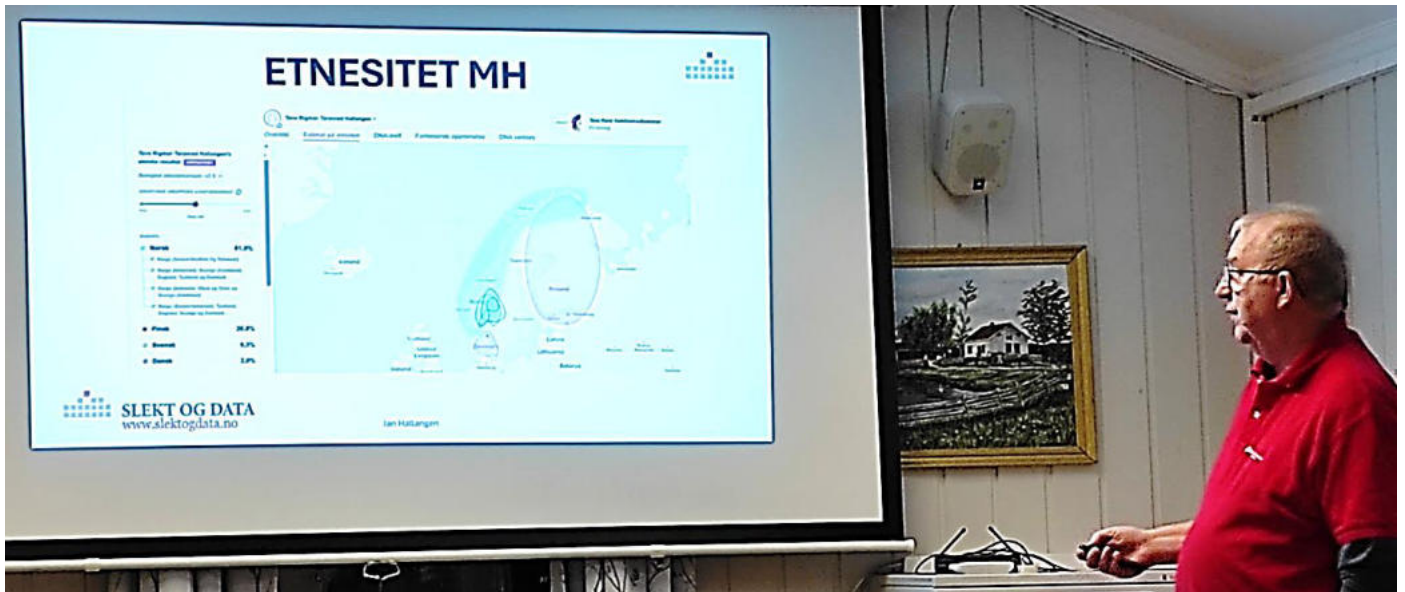
På Domare-embetets vägnar:
Lamech Petersson.

Post- och inrikes tidningar 11. des. 1886

Jonas Eriksson (1821-1885) fra Dalskog, Älvsborgs län, tilhørte en familie der noen etterkommere utvandret til Østfold og noen til USA. Han var *Hemmansägare* i Gunnesbyn, der han bodde med sin hustru Britta Maja Larsdotter og deres barn. Datteren Anna var en av tvillingpiker født i Dalskog i 1855, og hun emigrerte til USA høsten 1880 med sin «oäkta» datter, Maria Elisabeth, som var to år gammel. Anna var da fortsatt ugift. Anna må ha giftet seg i USA, men vielsen er ennå ikke funnet, heller ikke sikre treff i US folketellinger og andre kilder.

Tips til bruk av DNA i slektsforskning

av Jan Hallangen

Jan Hallangen på medlemsmøtet i Askim den 20. november 2025.

Jan Hallangen, fra Slekt og Data Oslo/Akershus, har sendt oss følgende råd om DNA-testing. Jan holdt et foredrag om slektsforskning med DNA på medlemsmøtet i Askim den 20. november i fjor. Temaene han tok opp i Askim var følgende:

Hvorfor ønsker du å ta en DNA test?
Hvilken test skal man ta?
Hvilket firma bør man velge?
Hvordan arver vi vårt DNA?

Fordeler og ulemper med DNA test
Hvordan bruke DNA til slektsforskning?
Etikk med DNA test i slektsforskning

Hans egen resymé følger:

«Før du tar – eller etter at du har tatt – en DNA-test, er det noen viktige ting du bør tenke gjennom.

Hvorfor?

Det første spørsmålet er: Hvorfor tar jeg en DNA-test?

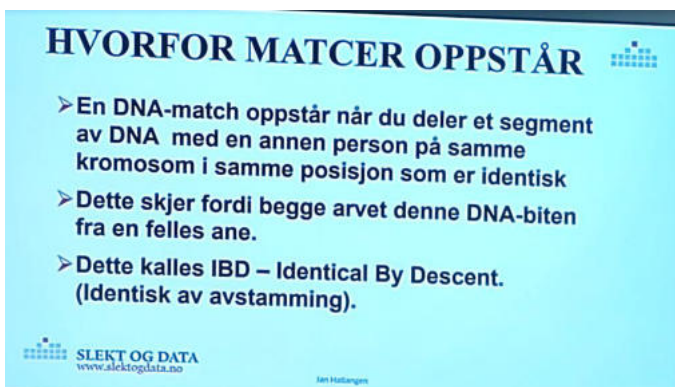
Ikke test deg bare fordi andre gjør det, eller fordi noen sier du bør. Ha et tydelig mål. Ønsker du å finne din etnisitet, lete etter en ukjent far eller bestefar, eller kanskje bekrefte om slektstreet ditt stemmer? Husk at DNA-testen i seg selv ikke gir deg klare svar – det er du som må bruke resultatene aktivt for å finne dem.

Sorter matchene

Sorter matchene dine – grunnsteinen i DNA-arbeidet.

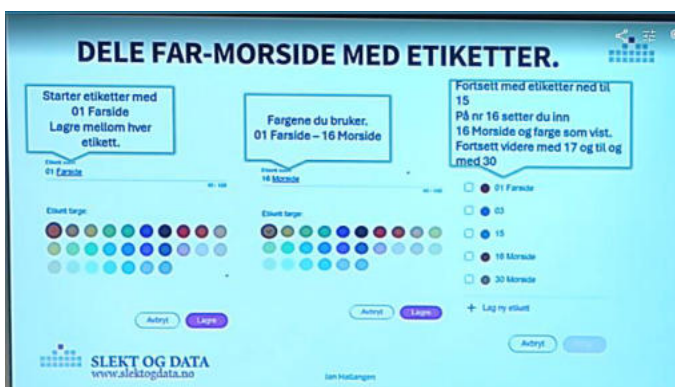
Det første du bør gjøre etter å ha fått resultatene, er å dele DNA-matchene dine i en morslinje og en farlinje.

Bruk etiketter som «morside» og «farsside», og skriv inn det samme i notatfeltet. Når dette er gjort, kan du kjøre en clusterrapport.

Fra Jan Hallangens presentasjon i Askim

En clusterrapport grupperer sammen personer som genetisk hører til samme gren i slekten. Ofte vil du ganske tydelig kunne se hvilke cluster som peker mot farfar, farmor, mormor og morfar.

Fra Jan Hallangens presentasjon i Askim

Når du har plassert matchene dine riktig, har du et langt bedre fundament for videre arbeid.

Dette kan ta tid – noen ganger måneder – men det er helt nødvendig for å kunne bruke DNA-matchene på en presis og effektiv måte.

Høres det komplisert ut?

Tja...både ja og nei. Det kan være litt utfordrende i starten, men når du først har lært metodene, vil det gå lettere for hver uke du øver. Øvelse gjør mester!

Og husk: Du trenger ikke gjøre dette alene. Gjennom Slekt og Data finner du både DNA-grupper, kurs og erfarne slektsforskere som gjerne hjelper deg videre.»

Vi vil derfor minne om at Slekt og Data Østfold nå har fått egen DNA-gruppe. Et konstitueringsmøte ble holdt i Skjeberg den 13. januar, og datoer til treff er nå planlagt – se aktivitetskalenderen på side 2.

TIPS for slektsgranskere

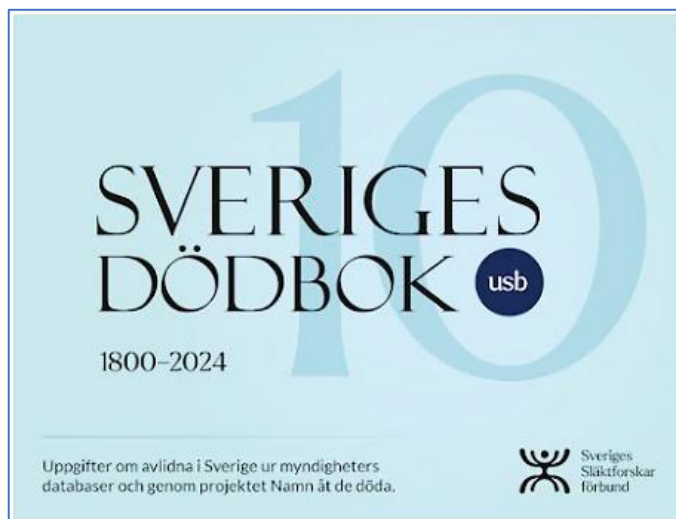
av Margaret H. Strand

Dødsfall i Sverige

Sveriges Dödbok er en database på en USB-minnepinne, som kan kjøpes av Sveriges Släktforskarförbund.

Databasen jeg har, versjon 9, inneholder opplysninger om ca. 16,5 millioner personer som døde i perioden 1815-2022. Den siste utgaven, versjon 10, dekker en enda lenger periode, 1800-2024, og inneholder hele 17,8 millioner avdøde.

Den inneholder navn på avdøde, fødested, dødssted, adresse, og sivilstand. Det er verdt å legge

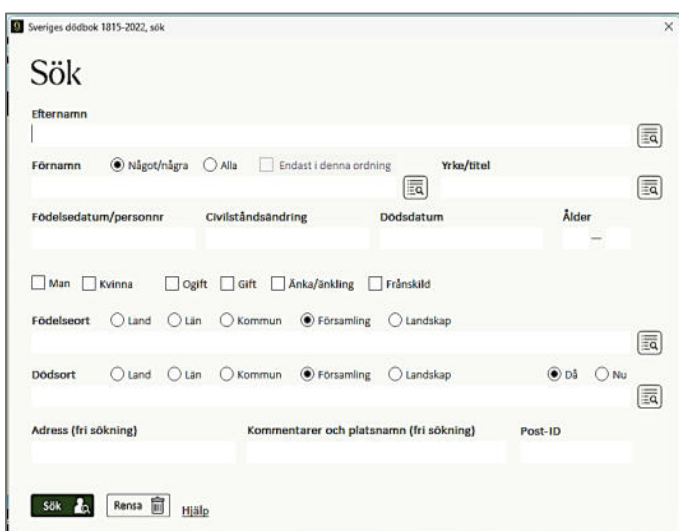

merke til at den oppgir fødselsdatoen til vedkommende (noen ganger kun fødselsåret), og fødesognet, så noen ganger kan man finne hele fødselsdatoen her mens en *husförhörslängd* kun har fødselsåret. Databasen kan derfor hjelpe oss å forske bakover, ikke bare å finne ut når og hvor vedkommende døde.

YouTube har en [video med brukeranvisning](#) for en eldre utgave av databasen, men fremgangsmåten er den samme.

Man kan velge svensk eller engelsk språk.

Søkesiden har mange kriterier slik at man kan skreddersy søket ut fra de opplysninger man allerede er i besittelse av. Det er lurt å begynne med få opplysninger og heller tilføye flere etter hvert for å begrense antall treff.

The image shows a search interface for the Swedish death register (Sveriges dödbok 1815-2022). The page is titled 'Sök' and contains several search criteria: 'Efternamn' (Last name), 'Förnamn' (First name) with options for 'Något/några' (Some/some) or 'Alla' (All), and 'Yrke/titel' (Occupation/title). There are also filters for 'Födelsedatum/personnr' (Date of birth/person number), 'Civilstånd/sändring' (Marital status/change), 'Dödsdatum' (Date of death), and 'Ålder' (Age). Gender options are 'Man' (Male) and 'Kvinna' (Female). Marital status options are 'Ogift' (Unmarried), 'Gift' (Married), 'Änka/änkling' (Widow/widower), and 'Frånskild' (Divorced). Birth location options are 'Land' (Country), 'Län' (County), 'Kommun' (Municipality), 'Församling' (Parish), and 'Landskap' (Province). Death location options are 'Land', 'Län', 'Kommun', 'Församling', 'Landskap', 'Då' (Then), and 'Nu' (Now). There are also fields for 'Adress (fri sökning)' (Address (free search)), 'Kommentarer och platsnamn (fri sökning)' (Comments and place names (free search)), and 'Post-ID' (Post ID). The page includes a search button, a 'Rensa' (Clear) button, and a 'Hjälp' (Help) button.

Søkesiden

Her ser vi en typisk innføring:

Ljunggren, Erik Albin

Nelsonsg 10

Död 1965-04-25.

Kyrkobokförd i Borås Gustav Adolf, Borås stad (Älvsborgs län, Västergötland).

Född 1881-09-12 i Hov (Älvsborgs län, Västergötland).

Änkling (1938-01-18).

Motsvarande folkbokföringsförsamling(ar) 1/1 2023: Borås Gustav Adolf, Borås kn (Västra Götalands län, Västergötland)

Källor: DB, DOR 65, PA

Post-ID: SDB7_00527543

I tillegg til mannens fødselsdato og sted, dødsdato og sted, får vi hans adresse samt det faktum at han var enkemann og datoen hans hustru døde.

[Dödboken](#) er produsert av Sveriges Släktforskarförbund, og er blant mange ressurser man kan kjøpe fra [Rötter bokhandeln](#).

Hjelpemidler i FamilySearch WIKI

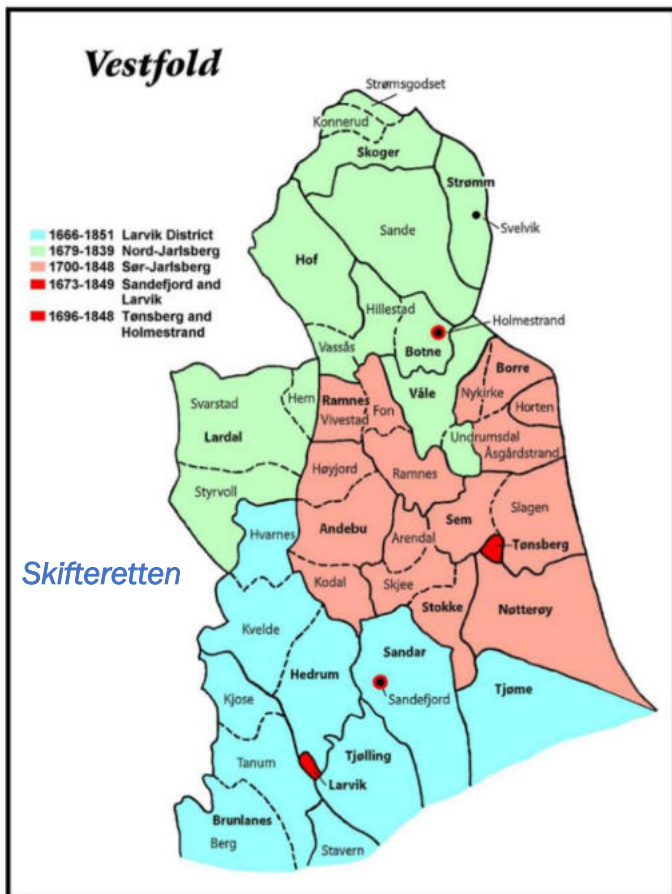
En slektsforsker i Oslo ved navn Norunn Klettum laget en gang en bok med oversikt over sogn i Norge: *Herred, prestegjeld og sogn i Norge*, som ble utgitt av DIS-Norge for ca. 25 år siden. Det var et bra hjelpemiddel hvis man ikke fant en person der man forventet, og trengte å vite hvilke andre sogn lå i nærheten, for den inneholdt, i tillegg til sognehistorikk, kart som viste hvordan de forskjellige sogn lå i forhold til hverandre.

Boken finnes fortsatt og kan kjøpes og lastes ned fra Slekt og Datas [BUTIKK](#) som PDF-fil.

Sognehistorikk kan vi nå finne på [Nasjonalarkivets nettside](#), og oppsettet er noe annerledes enn det vi var vant til i Digitalarkivet. (Arkiverket har nemlig forandret navn fra 1. januar i år til Nasjonalarkivet.)

Men jeg synes det ofte er til stor hjelp å se ting visuelt, og kart over fylker med sogneinndelingen er et flott hjelpemiddel

Nå kan man bruke *FamilySearch* sin WIKI, søke etter Norge og fylket man er interessert i. Ved å scrolle nedover siden vil man finne oversikten PARISHES. (OBS. Wikien finnes per i dag kun på engelsk.)

Lenger nede på siden vil man finne «Probate Jurisdictions» (sorenskriverembeter/skifteretten), som er en annen type inndeling vi som slektsforskere trenger å kjenne til når man skal finne kilder.

Gårdsnavn

Det er i tillegg lister over gårdsnavn for de enkelte sogn. Man kan klikke på navnet i listen under sognekartet, eller direkte på ønsket sogn i det interaktive kartet, og få opp lister ikke bare over gårdene, men også for mange steder også husmannsplasser. Dette kan være et godt hjelpemiddel når man stirrer på en transkribert kilde og ikke helt klarer å tyde stedsnavnet. Ofte kan man gjenkjenne navnet når man først ser den i en slik liste.

«Farm Names

The farm number and name of the farms listed in Oluf Rygh Farm Name Index in about 1900 were as follows:

Østfoldslekt 1-2026

- 66 Aadne, 8 Aasen, 19 Aasen, 58 Ambjørnrød, 33 Askedal, 18 Askjum
- 64 Bakke, 41 Berg, 1 Bjuerød, 48 Braavold
- 33 Damrydningen, 9 Dimle, 44 Døvle
- 60 Ellevsrød
- 38 Flaatten vestre med Kleppan, 15 Flaatten østre, 24 Furuholmen
- 11 Gaaserud, 22 Gjermundrød nedre, 9 Gran, 9 Granerød, 2 Gravdal, 21 Gulli, 52 Gusland
- 51 Hallenstvet vestre, 36 Halum, 30 Hanedalen, 13 Haugan nordre, 37 Haugan vestre, 40 Haugberg, 4 Holt mellom, 33 Hotvet vestre
- 20 Kjæraas, 39 Kleppanmoen, 59 Kolkinn
- 6 Langebrekke, 47 Langvandskogen, 42 Lerskall, 31 Løverød
- 17 Møiland
- 67 Nøklegaard vestre, 56 Nøklegaard østre
- 61 Pisserød, 16 Præstegaarden
- 10 Ruelsrød, 28 Rød
- 27 Sjeland nedre, 65 Skarsholt, 7 Skatvet, 63 Slettingdalen nordre, 29 Sommerstad, 47 Staalerød, 55 Stein, 53 Stranden, 46 Struten, 8 Stulen, 14 Sukke, 68 Svindalen
- 45 Taranrød, 57 Tolsrød, 58 Torp, 54 Troidalen
- 43 Vaale, 49 Vegger, 25 Vennelrød, 35 Vike
- 12 Ødegaarden»

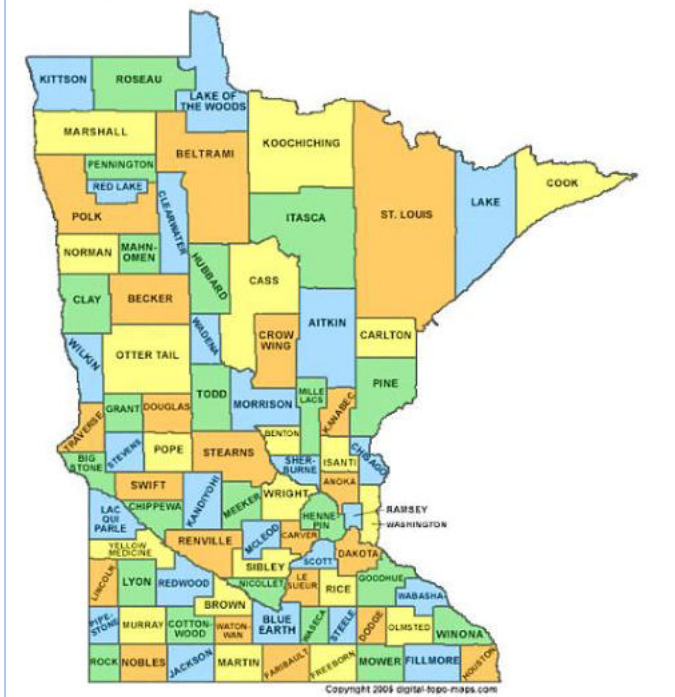
Andre land

Har man inn- eller utvandrere i slekten, vil man finne tilsvarende kart for andre land ved å søke på landet, og staten eller provinsen om relevant.

Her finner man f.eks. kart som viser «counties» (fylker) i Minnesota. Man kan klikke på en county og få oversikt over byene og kommunene der. Mange kilder i USA, slik som vielser, blir registrert på county-nivå.

Minnesota Clickable Map [edit | edit source]

Many genealogy records are kept on the county level in the United States. Click on a county below to go to the county Wiki article listing more information.

Man kan, på samme måte som med steder i Norge, klikke seg videre og få mer detaljerte opplysninger om det enkelte stedet.

Kart fra Danmark

Amtskort (Fylker)

[Danske Slægtsforskere](#) (tidligere DIS-Danmark) har en side ved navn Amtskort.

Der kan man klikke seg inn og få opp en oversikt over sogn i et bestemt amt.

Aalborg Amt

Sogne- og herredsinnndelingen i Ålborg

Foreningen har i tillegg en bok som kan lastes ned i PDF-format som heter: Sogn, Herred, Amt.

Ny bygdebok fra Rygge

Bind 7 av serien «Rygge – Bosteder og slekter» er nå i handelen.

Annonsen forteller: «*Bindet tar for seg området fra Larkollen til Rygge kirke. Dette innebærer gårdene Botner, Buberg, Børsebakke, Evje, Pålsrød, Opstad, Otterstad, Fløgstad og Prestegården. Andre eiendommer, bosteder og husmannsplasser, leid eller skilt ut fra disse gårdene frem til 1950, er også beskrevet.*

Den inneholder gårdshistorie, slekthistorie og personopplysninger, fra data til folkløse. Her beskrives gårder, husmannsplasser, virksomheter og ordinære boliger, så langt tilbake i tid som opplysninger er tilgjengelig og frem til våre dager. I dette bindet beskrives også sommersteder eldre enn 1950.

Denne boka beskriver også historien til prestegården inkludert alle prestene som kan dokumenteres i Rygge.

Boka er på 533 sider, og beskriver en mengde bosteder og mer enn tusen personer.

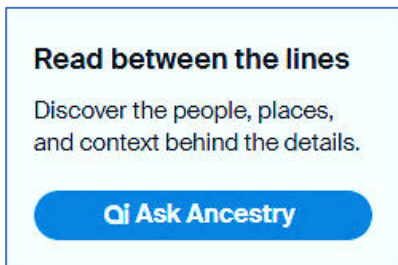
Den er illustrert med 200 bilder, der nesten alle er tidligere upubliserte. Boken er innbundet.»

Les mer om boka på [Facebook](#).

Ny KI funksjon in Ancestry.com

Slektsforskeren Liv Birgit Christensen gjorde meg oppmerksom på en ny AI funksjon i *Ancestry*, som hun hadde hørt om på en podkast av den amerikanske slektsforskeren Connie Knox. Den heter «Explore and Listen» og er foreløpig i BETA versjon. Den lager lydklipp med historier basert på historiske dokumenter.

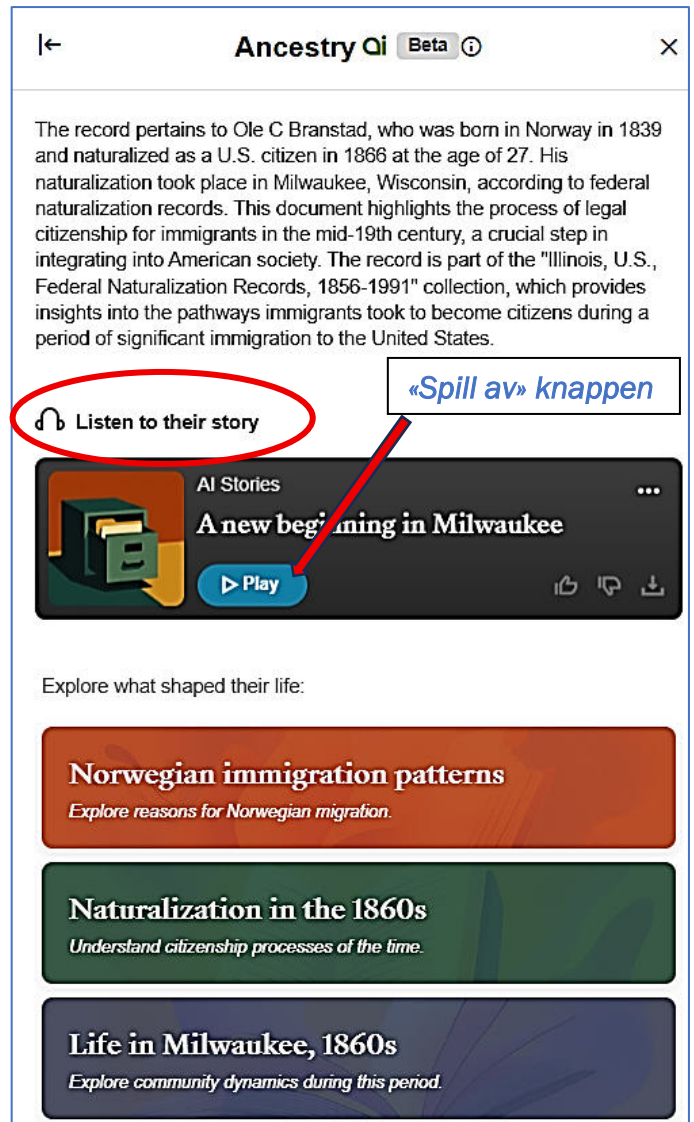
Fra treff etter søk, ser man følgende i venstre meny: **AI Ask Ancestry**, og ved å klikke der får man opp en transkripsjon og noen lydklipp å velge mellom, der AI forteller en kort historie (lydklipp) som man kan høre på eller laste ned.

Mosse mannen Ole Christian Branstad emigrerte til USA og deltok i borgerkrigen. Ved å klikke på «Ask Ancestry» knappen ved siden av hans statsborgerskapsdokument, får jeg opp følgende på høyre siden av skjermen (se skjerm bildet i neste kolonne):

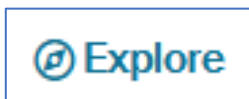
«Listen to their story» gir et lydklipp (på engelsk) på 1.40 minutter som kan spilles av eller lastes ned. Man skal være oppmerksom på at denne funksjonen ikke finnes ved siden av alle treff pr. i dag.

For Ole Branstad, fant jeg slike tilleggsopplysninger også ved hans dødsfall og begravelse i Riverside Cemetery, Grantsburg, Wisconsin i 1906: lydklipp «In the quiet of Riverside»; og KI tekster «Wisconsin burial traditions», Norwegian-American communities» og «Genealogy and family connections».

Skal du skrive slektsbok om en ane som utvandret, kan dette være en god måte til å få innspill og bakgrunnsopplysninger.

I et *Ancestry*-slektstre kan man se på timeline, og ved siden av noen av hendelsene som har kilder, vil man se en link «Explore». Denne funksjonen gir tilgang til mediaklipp (f.eks. aviser) fra den aktuelle tidsperioden og stedet, som vil gi litt bakgrunnsinformasjon, men ikke nødvendigvis om vedkommende person. Det kan være nyttig å lære mer om omgivelsene for å gjøre en slekthistorie rikere.

Årets tema – Innvandring fra Sverige

Slekt og Data Østfold vil i år sette fokus på innvandringen fra Sverige, og på slektsforskning i vårt naboland. Dette vil reflekteres både i medlemsmøtene, kurs og i innholdet i Østfoldslekt.

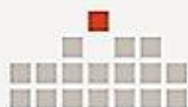
BIDRA!

Redaksjonen i Østfoldslekt inviterer deg derfor til å bidra med historier om svenske aner på norsk eller svensk side av grensen. Stikkord kan være: hvorfor de kom til Norge, forholdene de reiste fra, hvordan det gikk med dem etter innvandring, hvordan du fant opplysninger i svenske kilder, livet i Sverige, overraskende fakta du oppdaget, osv.

Om ønskelig, kan redaksjonen hjelpe deg til å utforme din historie til en artikkel, eller skanne bilder.

STØTT OSS MED DIN GRASROTANDEL

Grasrotandelen gir deg som spiller i Norsk Tipping mulighet til å bestemme hvem som skal motta noe av overskuddet til Norsk Tipping. Hver gang du spiller, går inntil 7% av din spilleinnsats til den grasrotmottakeren du velger – uten at det går utover din innsats, premie eller vintersjans. Vi oppfordrer deg til å støtte oss i **SLEKT OG DATA ØSTFOLD**.

**SLEKT OG DATA
ØSTFOLD**

Bli grasrotgiver i dag! Du kan bli grasrotgiver i alle Norsk Tippings kanaler eller ved å sende SMS «Grasrotandelen 993536431» til 2020.